

DÁTUM

I/167.

»S MOST A DOLOGRA«

8,10 Ft

SZABADELVŰ
POLITIKAI
NAPILAP

Nem volt még elég?!

Visszautasítjuk Grósz Károly 1989. november 7-én tett kijelentését, amely szerint „Hiszem és tudom, hogy azok az emberek, akik e munkapadoknál, a földeken, a tervezőosztalok mellett naponta szorgalmasan végzik munkájukat, támogatnak bennünket egy új, korszerű, szocialista Magyarország megteremtésében”. Grósz Károly meglehetősen rosszul tudja és hiszi, hogy a munkások és parasztok támogatni fogják pártját „egy új, korszerű, szocialista Magyarország megteremtésében”. Elegünk van az egészből és főleg abból a pártból, (MSZMP), amely a nevünket felhasználva négy évtizeden keresztül bomlasztotta, züllesztette a társadalmat, és a munkáskiszákmányolást olyan fokra emelte, ami szinte példátlan az emberiség történetében. A mi nevünk felhasználásával egy olyan diktatúrát működtetett, amely a magyar értelmiség nagy részét terrorizálta és elűldözte hazájából, a magyar parasztot pedig kiforgatta mindenéből, földönfutóvá tette. Hány és hány százezer égzisztenciát tett tönkre a 40 év alatt? Ugy gondoljuk, hogy ennek a pártnak SOHA, SEMMI köze nem volt hozzánk, MUNKÁSOKHOZ! Hirdette fennhangon a 3x8 órát és kényszerre tette a másodgazdaság nevű önkiszigerezést! Demagóg frázisaival erőszakolta ránk a hatalmát. Nap mint nap hallhattuk, hogy ez a rendszer a leghumánusabb. S ennek a „leginkább emberközpontú” rendszernek sikerült az, ami eddig senkinek: a társadalmi erkölcs még soha nem volt ilyen mélyen. Szinte tudatosan kinevelték belőlünk! Közben a „munkásosztály élcsapatának”, az elvtársaknak épültek a nyaralók, ők jártak

nyugatra szakszervezeti beutalóval, ők cserélgették kocsijaikat – hiszen ők még azt is részletre vehették – s azután a „megfeszített”, „jól végzett” munkájukért ők mehettek karkedvezményrel nyugdíjba. Közülünk csak azt nyugdíjazták korábban, akit leszálalkoltak, mert megnyomorodott. S mindezek ellenére a legnagyobb veszélynek, a munkanélküliségnek mi vagyunk kitéve, mi, munkások. Az egykori „élcsapatnak” még mindig helye van a társadalom felsőbb rétegeiben. Hogy miből gondoljuk ezt? Abból, hogy a sajtó, a rádió, a televízió tele van az MSZP és az MSZMP felhívásaival: mindenki, aki tudja, segítse elhelyezkedésükben azokat az elvtársakat, akiktől elvetjük az íróasztalukat s akik felülmúlhatatlan érdemeket szereztek abban, amiben ma Magyarország van. S mindezek mellett a létszámleépítések során – amelyek már elkezdődtek – a bányásznak újakezdési segítyt adnak, pedig köztudott, hogy ezek az emberek, akik 15–20 évet töltöttek el a föld alatt embertelen körülmények között, máshoz nem nagyon értenek. Hiszen az ő szaktudásuk elég volt munkájukhoz. Oket miért nem ejtőernyőztetik be egy másik szakterületre? Aki pedig – egyelőre még – nem munkanélküli, az ott tart, hogy a tisztességes megélhetéshez a nap 24 órája sem elég. Főállás, másodállás, harmadállás stb... Ez a rendszer, ez a szocialista tette ezt velünk. Éppen ezért nem kérünk többet belőle! Egy valóban dolgozó munkásközösség nevében:

Szabó Zoltán, Cseri József, Sebesi S. András, Gál Miklós, Eszenyi János, Kövecses József, Antal Attila munkások.

Következik egy magyar csoda

Habsburg Ottó Tolnán a Páneurópai Unióról

Nem mindennapi esemény tartotta lázban tegnap délelőtt Tolna lakóit. A városka gimnáziumában időzött és mondott beszédet szekszárdi és pécsi programjára készülve Habsburg Ottó, a Páneurópai Unió elnöke, az Európa Parlament képviselője. A családi jellegű, szigorúan szűk körben, Mayer Mihály püspöknél tartott megyeszékhelyi látogatásokkal ellentétben Tolnán a gimnázium tanulóival és az érdeklődőkkel találkozott Habsburg Ottó. A neves történelmi személyiség érkezése előtt stílszerűen a Szent Koronatanról tartott előadást dr. Kállai István, az ELTE tanszékvezető professzora, a Szent Korona Társaság képviselője.

Habsburg Ottó királyi pontossággal érkezett és rövid pihenőre sem volt hajlandó, mondván, a 11 órai kezdést,

ha várják a hallgatók, tartani kell. Sok bajunk volt az elmúlt időszakban, hiányzott a szabadság, a demokrácia, kezdte beszédét a neves politikus, ezért örül, hogy ma egyáltalán itt lehet. A távlatokról szólva Magyarország helyét az európai közösségen belül jelölte meg, mondván, ilyen kis ország, mint mi vagyunk, egyedül nem képes boldogulni. Minden szláv nemzetnek megvan a szláv, németnek a német, latinak a latin társa, a magyarság másra nem számíthat. Tegnap emlékeztek meg nagy költőnkéről, Mátyás Sándorról Budapesten, akit ismertem és egyike volt a legnagyobbaknak, hiszen külföldön előnyösebb lett volna más nyelven beszélni, mégis megtartotta a magyart.

folytatás a 3. oldalon

A befogadóállomáson első fokú menekültügyi hatóság működik Békéscsabán. Írásunk a 8–9. oldalon.

Szolidaritási akció a brassói tüntetés évfordulóján

Az 1987. november 15-i brassói munkástüntetésről és áldozatairól emlékeznek meg szerdán a budapesti román nagykövetség előtti tömegdemonstráción. A csendes tüntetés, amelyet a November 15. Bizottság szervez, este hat órakor kezdődik. A demonstráció során a román menekültek petíciót szándékoznak átnyújtani a nagykövetségen. Fél nyolckor kezdi meg a Szabad Románia Demokratikus Mozgalom öt aktivistája nyolcnaposra tervezett éhségsztrájkját, amellyel a Ceausescu-diktatúra, valamint az RKP főtitkárnak tervezett újraválasztása ellen kívánnak tiltakozni. A demonstráció támogatására a Fiatal

Demokraták Szövetsége országos gyertyagyújtási akciót szervezett. Az akció során 25 városban, Budapesten pedig a Villányi úti Szent Anna-templomnál, a Felszabadulás téri Ferencs templomnál, a Deák téri evangélikus templomnál, a Kálvin téri református templomnál, valamint a Batthyány-örökmécsesnél gyújtják meg egyidejűleg este hat órakor az emlékezés gyertyalángjait.

A gyertyák árúsításából származó összeg felét a Fidesz a Magyarországon élő romániai menekülteknek ajánlja fel, másik feléből pedig gyógyszereket kívánnak eljuttatni a Romániában élőknek.

Csehszlovák ellenzéki párt?!

A Demokratikus Kezdeményezés nevű független csehszlovák csoport vezetői levélben fordultak a prágai belügyminisztériumhoz, kérelmezve azt, hogy politikai pártként vegyék őket nyilvántartásba – közölték hétfőn Bécsben, csehszlovák emigráns körökben. A levelet nyolcan írták alá, és november 11-én adták fel. Egyelőre semmilyen válasz nem érkezett rá. A beadvány készítői hangoztatták: a Demokratikus Kezdeményezésnek, önálló politikai pártként működve az a célja, hogy leküzdje a mostani társadalmi válságot. Munkálkodni kíván a demokratikus, pluralista társadalom megteremtése érdekében. Ez volt az első pártbejegyzési kérelem csehszlovák nem hivatalos csoport részéről.

A VILÁG HÍREI

– Horn Gyula külügyminiszter kedden Strasbourgba utazott, ahol részt vesz az Európa Tanács miniszteri bizottságának 85. ülésén. Hivatalosan bejelenti, hogy hazánk teljes jogú tagja kíván lenni a szervezetnek s letébe helyezi az Európa Tanács három konvenciójához – a természeti környezet megőrzéséről, a külföldi jogról, valamint a kulturális együttműködésről szóló egyezményeket – történő csatlakozásunk megerősítő okiratát.

– Testületileg lemondott a pakisztáni kormány, hogy megkönnyítse Benazir Bhutto miniszterelnök számára új kabinetjének megalakítását. A hétfői kormányülésen a miniszterek teljes bizalmukról és támogatásukról biztosították a miniszterelnök asszonyt.

– Kedden Iszlámábádba érkezett Li Peng kínai kormányfő és Csien Csi-csen külügyminiszter, valamint számos magas rangú katonai vezető is. Li Pengnek ez az első külföldi útja azóta, hogy júniusban Pekingben leverték a diákmegmozdulásokat. A kínai-vezető Iszlámábádban megvitatta az afganisztáni helyzetet is, mert az afgán ellenzékét támogató Pakisztán eddig Kínától is vásárolt fegyvereket.

– Szófiában bizonytalan időre elhalasztották a szellemi élet – a kultúra, a tudomány és az oktatás – kongresszusait, amelyeknek szerdán kellett volna kezdődniük. A halasztást azzal indokolták, hogy a fórumok előkészítése még a régi szellemben történt.

– Óvatosságra int a Kelet-Európában zajló gyors változások kapcsán kedden a Pravda, külön is hangoztatva, hogy a második viágháború utáni megállapodások

felrúgása súlyos következményekhez vezethet. Ezzel Moszkva közvetve bár, de új-fent határozottan értésre adta, hogy nem tartja elfogadhatónak sem a két német állam egyesítését, sem pedig az európai erőviszonyok megváltoztatását.

– A Moldvai Népfőnt által létrehozott „Állampolgári Bizottság” ultimátumot intézett a köztársasági kormányhoz: ha november 15-ig nem mond le, általános sztrájk lesz Moldvában. A köztársaság öt déli körzetében a lakosság zömét alkotó gagauz népesség körében erősödött az autonómia követelése a kisnyovvi zavargások után. A „Gagauz halki” (gagauz nép) nevű ellenzéki szervezet a fejlemények láttán megtartotta második kongresszusát, és gagauz autonóm köztársaságot követelt.

– Jakovlevet kedden fogadta Akihito császár. Az audiencián Jakovlev szóbeli üzenetel adott át Mihail Gorbacsovotól.

– Salvadorban sikertelenül próbálta a kormánykatonaság kiszorítani fővárosi állásaikból a felkelőket. A hadsereg két nap alatt 650 főt vesztett sebesültekben és halottakban.

– Bush elnök hétfőn az USA legmagasabb polgári kitüntetését, a Szabadságéremet nyújtotta át Lech Walesának és a Fehér Házban a legmelegebb szavakkal méltatta szerepét a népe szabadságáért, jogaiért, a demokráciáért folytatott harcban. Walesa válaszában rámutatott, hogy nem erejéért, gazdagságáért irigylit az Egyesült Államokat, hanem azért a szabadságért, amelyet ez a nemzet megteremtett magának.

– Az Olasz Kommunista Párt hétfőn bejelentette, hogy megszakítja kapcsolatait

Jacques Delors és Roland Dumas az EK képviselőit november 16-án Budapestre érkezik, majd Varsóba látogat, hogy a két ország vezetőivel és politikai tényezőivel a közösség segítségnyújtásáról tárgyaljon, azaz a Phare-tervről.

A hét vezető tőkés ország (az Egyesült Államok, Kanada, Japán, Franciaország, az NSZK, Olaszország és Anglia) 1989. július 14–16. között Párizsban tartott csúcserkeztele megbízta az Európai Közösségek Bizottságát, hogy hangolja össze a lengyel és a magyar reformfolyamat támogatására vállalkozó 24 fejlett tőkés ország ebbéli tevékenységét. Az augusztusi értekezleten megszervezték a Lengyelországnak szóló élelmiszer-gyorssegélyt (130 millió ecu értékben). Elhatározták, hogy a két reformországnak a beruházások és a szakmai képzés támogatásával, továbbá a piacrajutás elősegítésével nyújtanak segítséget. Ennek megvalósítására munkacsoportokat állítottak fel.

Szeptemberben Andriessen, az Európai Közösségek Bizottságának elnöke látogatást tett Budapesten és Varsóban.

Ezután terjesztette elő a bizottság a 24-ek második koordinációs értekezletén a Phare-tervet. Ez egyrészt pénzügyi támogatást irányoz elő a reformokhoz, másrészt a két ország termé-

A „Fényszóró” követői

keinek közösségi piacra jutását kívánja elősegíteni. A terv elnevezése betűszó, a Lengyelországnak és Magyarországnak gazdaságuk átalakítására nyújtott segély rövidítése, de „fényszóró”-t is jelent.

A „fényszóró-akció” keretein belül tehát az Európai Közösség gyors ütemben kidolgozta a segítségnyújtás kereteit, s kapcsolatban áll a Nemzetközi Valutaalappal, amely Lengyelországgal és Magyarországgal jelenleg tárgyalásokat folytat a gazdasági szánálásra irányuló intézkedésekről. A Valutaalap és Magyarország meg egyezése esetén a közösség megtárgyalhatja egy áthidaló kölcsön nyújtását a magyar fizetési mérleg egyensúlyának biztosítására.

Delors és Dumas budapesti, illetve varsói látogatása után novemberben a 24-ek újabb összehangoló értekezletet tartanak. December közepén pedig – előreláthatólag 13-án, vagyis már a közösség strasbourgi csúcserkeztele után, amelynek egyik fő témája éppen a kelet-európai reformok támogatása lesz – miniszteri, tehát politikai szintű értekezletet tart a Phare-tervben össze-fogó 24 ország. A 24-ek közül többen a Phare-terv, és általában a nyugati segítség nagyarányú növelését tartják szükségesnek.

Baracs Dénes (Brüsszel),
MTI Panoráma

A szenátus megszavazta

Lengyelországnak 657 millió, Magyarországnak 81 millió támogatást juttat a hároméves segélyprogram, amelyben hétfőn este egyezett meg az amerikai szenátus. Az elnök összesen 455 milliót javasolt a két országnak, de a szenátus demokrata többsége háromszor, a képviselőház kétszer annyit szánt a támogatásra. A kormány és a republikánusok a költségvetési hiány miatt ellenzik a többletet; a most kialakított, 738 millió kompromisszum így is jóval meghaladja Bush előirányzatát és nyitott kérdés, elfogadják-e az elnök.

Eropróba az NDK-ban

A Német Szocialista Egységpart Központi Bizottsága hétfőn éjszakába nyúló tanácskozásán úgy döntött, hogy december 15-17-én rendkívüli pártkongresszust tartanak a korábban tervezett országos értekezlet helyett. A kongresszuson új pártvezetést is kell választani. Megfigyelők szerint Krenz és társai nagy kockázatot vállalnak, amikor elhatározták, hogy kiteszik magukat ennek az erőpróbnak. Egyes nyugati diplomata úgy vélik: az NSZEP nem lesz képes megőrizni hatalmi monopoliumát, s a kongresszus összehívásával sok központi bizottsági tag – politikai értelemben – saját halálát ítélték írtá alá.

Hétfőn este ismét számos városban tüntettek. A legnagyobb többszázres megmozdulásra Lipcsében került sor. Emellett Drezdában, Karl-Marx-Stadtban, Magdeburgban, Neubrandenburgban, Cottbusban, Schwerinben és Halleban követelték, hogy az NSZEP mondjon le alkotmány biztosította vezető szerepéről.

a Román Kommunista Párttal és Nicolae Ceausescu főtitkárral. Nem vesz részt az RKP-kongresszusán, mert Romániában rendszeresen megsértik az emberi jogokat és nagyon súlyosan korlátozzák a legelembb véleménynyilvánítási, politikai, szociális és kulturális szabadságot, ami lehetetlenné teszi a kapcsolatot az RKP-val és annak jelenlegi vezetőségével.

– A SWAPO nyerte meg a namíbiai választásokat, de kétharmados többséget nem szerzett: 57%-ot kapott.

– Kohl kancellár lengyelországi látogatásának utolsó napján Oswiecimben (Auschwitzban) a Németországi Zsidók Központi Tanácsának elnöke, Heinz Galinski, valamint a lengyel főrabbi, Menahem Joskovic társaságában megkoszorúzza a haláltábor áldozatainak emlékművét.

– Az NDK-állampolgárok 71,9 százaléka ellenzi az újraegyesítést, mellette 28,1 százalékuk foglalt állást. Ezeket a közvéleménykutatási adatokat a kölni Express közölte egy nyugat-berlini kutatóintézet adataira hivatkozva.

– Moszkvában Roland Dumas francia külügyminiszter Eduard Sevardnadzeval tárgyalt az Európában zajló folyamatokról.

– Kohl kancellár hétfőn táviratban üdvözölte Hans Modrow-t az NDK miniszterelnökévé történt megválasztása alkalmából, és újra megígérte az NSZK segítségét az NDK-beli „messzemenő változásokhoz és alapvető reformokhoz”.

– Az amerikai szenátus határozatban üdvözölte a berlini fal megnyitását, és egyben követelte az építmény teljes lebontását, valamint szabad választások megrendezését az NDK-ban.

folytatás az 1. oldalról

A Páneurópai Unió gondolata már a világháború előtt megfogalmazódott, először a nyilasok, azután a kommunisták verték szét. Azzal, hogy felélesztjük, nagy szolgálatot teszünk, mondta Habsburg Ottó. Aki, mint ez alkalommal is kifejtette, tíz éve az Európa Parlament tagja és látja, milyen gyönyörű jövő áll Magyarországnak. Hagyományainkat, közösségeinket, egyéniségünket kell megtartanunk, ha szétforgácsolódunk, akkor kívülről a nagyhatalmak eszközévé válunk. Majd így folytatta: Nem a nacionalizmus mondatja velem, a magyarok okos, dolgozó nép, ha lehetőséget adnak, megállják helyüket, ezt tapasztaltam az emigrációban is.

A németországi példát említette a politikus. A német csoda után következhet egy magyar csoda. Az európai közösségbe való lépésről elmondta, csak lépésről lépésre történhet. Ennek feltétele az emberi jogok biztosítása, a nemzetiségekkel való bánásmód, a plurális, szabad demokrácia, az egyensúly a pártok között. A következő lépés lehet az EFTA tagság, a gazdasági lépés, majd a Közös Piacba való csatlakozás. Szép jövő áll a magyar ifjúság előtt, a jelenlévő diákságot a nyelvtanulásra buzdította Habsburg Ottó. Márayt idézte befejezésként: „Csak jó magyar lehet jó európai, és csak jó európai lehet jó magyar...”

A Páneurópai Unió nevében az iskolának adományozta aláírásával is hitelesítve a koronás címeres zászlót,

Következik egy magyar csoda

Habsburg Ottó Tolnán a Páneurópai Unióról

és meghatva vette át szekszárdi aláírást jegyzékét, akik köztársasági elnöknek javasolják Habsburg Ottót. Zsúfolt programjában néhány percet szánt lapunk kérdéseire:

– Honnan hozta ezt a lenyűgöző és nálunk szokatlan optimizmusát?

– Nem kívülről kellett behozni, mert én igazán és őszintén optimista vagyok. Nézze, van egy óriási külön-

ség, az összes közép-európai nép közül a miénk dolgozik a legjobban, legelkeszebben. Persze tapasztalható pesszimizmus is, ez érthető. Nagy a szegénység az országban, óriásiak a gazdasági problémák. De ha nekem három évvel ezelőtt valaki mondt volna, hogy egyszer még életemben alkalmam lesz ide az iskolába jönni, nem hittem volna.

– Miért érkezett éppen ide, a tolnai gimnáziumba?

– Mert meghívtak. Mivel ügyi Szekszárd, Pécs felé kellett mennem, örömmel megálltam. Valamikor Makrai Lajos volt itt a plébános, akit jól ismertem. Képviselő volt ezen a vidéken a két világháború között, a legjobb politikai szónoka Magyarországnak. Többször kint járt nálam külföldön a II. világháború előtt.

– Ma olyan kevés a politikai alkat, tehetség. Mit gondolt erről?

– Nem volt korábban. De van egy természetes tehetség a magyar nemzetben, úgy érzem, a választásokon keresztül elő fognak kerülni, főleg vidékről a talentumok. Nagyon bízom a vidékben.

– Önt köztársasági elnöknek jelölték, amiről mértéktartóan nyilatkozott... Kívülről valóban sokat tud tenni, de mihez kezdene közigazdászként az ország belső bajjaival?

– Minden barátomnak nagyon hálás vagyok, de úgy érzem, az elmúlt tíz év alatt úgy bedolgoztam magam az Európa Parlamentbe, a nagyobb nemzeti érdek az, hogy ott egyengessem nemzetünk útját. Mint közigazdász azt mondhatom, minél gyorsabban privatizálni, minél gyorsabban a földeket átadni azoknak, akik a földet művelik.

– A legnagyobb baj, hogy az emberek elvesztették a hitüket, bizalmukat.

– Azt hiszem, azt olyan gyorsan fogják visszanyerni, hogy csak...na.

Takács Zsuzsa
Kapfenger András felvételei

Világszenzáció Pesten

Részleges győzelem a radioizotópok felett

A hétköznapi ember úgy tudja, hogy az élő szervezet nehezen védekezik a radioaktív szennyeződés ellen. Eddig így volt. Tegnap óta a világ is tudja, hogy az élő szervezetbe került sugárzó anyagok eltávolíthatók. A Hargitay és Társai nemzetközi menedzser-tőkebefektető cég szervezete hétfői sajtótájékoztatóján Fekete János egykori bankár azzal kezdte: „Jó hírt közlünk a sajtóval. Nevezetesen azt, hogy a magyar tudósok egy csoportja két olyan készítményt talált föl, amelyek igen rövid időn belül megkötik és kiürítik az emberi szervezetből a veszélyes radioizotópok döntő részét. Hihetetlenül megnövelik tehát a túlélés esélyét. Márpedig ez világszenzáció. Gondoljuk csak meg – mondta a nemzetközi sajtó képviselőinek –, hogy dollármilliárdokat költenek szerte a világban kutatásra, de például a stroncium 90 ellen, ha már fölszívódott, a tudomány tehetetlen. A PTR 23 kódjelű injekció például igen rövid időn belül a szervezetbe jutott stroncium 70–80%-át megköti, de ha három órán belül megműtik a kezelést, a siker 94–96%-os! Tudományos részletekbe most ne bocsátkozunk, de annyit érdemes megjegyezni, a stroncium és más sugárzó anyagok ekkor már a véráramban vannak. Ezt köti meg tehát az új készítmény. A találmány új útja a tudománynak. Bár a veszélybe került embereket maga a túlélés ténye villanyozza föl bizonyára elsősorban. A PTR 23 injekció és a TVSZ 31 tableta megköti a sugárzó anyagokat, s azokat természetes úton távolítja el a szervezetből. A készítmények nem bomlanak le, tehát ürítés után tárolhatók.

zette tudóscsoport találmánya még nem jutott a végére. Az állatkísérletek egyértelműen bizonyítják az eddig nem tapasztalt hatásfokot. A fentalálók hosszú út előtt állnak, de az már látható: a gyógyászat mellett a környezet, a növényzet „megtisztítása” is megoldható. Az eddigi munkához sok segítséget adott a szolnoki AGRO-

MER Kft. (anyagilag), amint a Külker. Bank Részvénytársaság is. Az Országos „Frédéric Joliot Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutatóintézet, valamint a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem magát a kutatást végezte. Amint az egykori bankár, Fekete János mondta: A két készítmény óriási segítség a világnak, s végre – sok más példával ellentétben – Magyarországnak is hasznot hozhat. Mindenesetre a magyar kormány több év után nemrég érdeklődést mutatott a két készítmény iránt.

Hortobágyi Zoltán

Nem megyünk el! Nem szavazunk!

A Magyar Demokrata Fórum elnökségének nyilatkozata a november 26-i népszavazásáról.

1989. november 14., kedd – A Magyar Demokrata Fórum Országos Elnöksége már állást foglalt a november 26-án esedékes népszavazással kapcsolatban. Tagjaink és szimpatizánsaink azonban arra ösztönöznek bennünket, hogy véleményünket egyértelműbben és részletesebben nyilvánítsuk ki.

Négy választ adunk tehát a népszavazás kérdésében.

I. Nem megyünk el! Nem szavazunk!

– mert a népszavazásra bocsátott négy kérdés közül hármat már rendezett a törvényhozás.

II. Törvény szüntette meg a munkássorságot.

III. Törvény rendelkezett a munkahelyi pártszervezetek felszámolásáról.

IV. Törvény írja elő a pártok vagyionelszámolását – ha az MSZP nem

számol el, nem jegyzi be a bíróság, és nem indulhat a választásokon.

2. Nem megyünk el! Nem szavazunk!

– mert a köztársasági elnök alkotmányos jogkörét megválasztásának módja és ideje egyáltalán nem befolyásolja.

3. Nem megyünk el! Nem szavazunk!

– mert pártérdekeket szolgáló politikai tűzijáték helyett gyors és valóságos demokratikus fordulatot akarunk, ezt pedig nem tegnapi döntések látványos és költséges megerősítése szolgálja, hanem a parlamenti választások mielőbbi kiírása.

4. Nem megyünk el! Nem szavazunk!

– mert elégünk van az áldóntésekből, a látszatdemokráciából.

Igazi tétet akarunk! Parlamenti választásokat 1990. március 11-én. Az lesz a rendszerváltás pillanata! Akkor mind ott leszünk!

(OS)

Levél Székelykevéről

A Magyar Néprajzi Társaság 100. évfordulóján jártam Magyarországon. Most is, mint mindig, mely benyomásokkal térünk vissza a drága magyar földről. Ott mindig könnyebbnek érzem magam testileg, lelkileg. A lélegzetem is könnyebb ott. Az egész műveltségem azt érzem, hogy bele vagyok szöve a saját népem gondolatába, életébe, gondosan megművelt földjébe. Minden sejtemmel hozzá és belé vagyok ragadva. Még hazafelé jövet is, egész a Duna délbánati partjáig, úgy éreztem, hogy végig egy gombolyag szála sodródik utánam, hogy itt a cérna vége csomóként fejeződik be.

Igen, ez a csomó, az az elszigetelt százéves székely falucska őrzi a gombolyaggal való kapcsolatot. Mint valami hajszálér kapom itt, majd családomon keresztül továbbítom az életimpulzusokat. Ki gondolta volna gyermekkoromban, mikor bosszankodva mondtam, most utoljára jöttem székelyre, hogy egyszer valóban utoljára lesz, és itt rekedek! Hogy örökre-e, azt még nem tudom... Az élet fortélyai nem előreláthatóak. Mindenesetre, most már befátom, ez az alig négyezer lelkes falucska nagy fordulatot jelentett az életemben. En, akit a szlávosság már nagymértékben elragadt, itt találtam rá önmagamra. Rájöttem, hogy nem lehetek más, mint aminek születtem – nem lehetek más, mint magyar. Ehhez nem elég csak az, hogy magyarnak valljam magam, ehhez – ezen az évszázadokon borús tájon – meg is kell szenvedni. Ezt az utat választottam, ezt fogom törni életemen át.

Poros Julianna

A dr. Sztyanyik B. László professzor ve-

Kulcskérdések!

A lakosságra további terhek nem róhatók

Interjú Horn Gyula külügyminiszterrel

Köszönettel tartozunk olvasóinkkal együtt Horn Gyula külügyminiszternek azon gesztusáért, amiben lapunkat részesítette. Mint hírt adtunk róla, hétfőn este fél héttől volt a vendége a külügyminiszter a Szakszervezetek Tolna megyei Tanácsa Központi Könyvtárában működő, igen népszerű Szekszárdi Orvosklubnak, ám a kezdeti idő előtt jó háromnegyed órával korábban érkezett, hogy teljesítse kérésünket: interjút adjon lapunknak. Először tehát e beszélgetést olvashatják, majd pedig néhány olyan kérdésre adott válaszát kötik csokorba, melyek már – a nagyszámú érdeklődőre való tekintettel – a nagyteremben hangzottak el.

*

– Nem tartja veszélyesnek, hogy az MSZMP taglétszáma – legalábbis a híresztelések szerint – jóval több, mint ahányan eddig beléptek az MSZP-be? Kérem, hogy szóljon ennek külpolitikai vonatkozásáról is, azaz arról, hogy tudomása szerint kap-e támogatást az MSZMP a CSKP-tól és az SZKP dogmatikus baloldalától?

– Ami az MSZP-t illeti, közel ötvenezer tagja van. Hogy mennyien vannak az MSZMP-ben, arról fogalmam sincs.

– Az általam hallott legutóbbi nyilatkozat szerint száznegyvenezer ez a szám.

– Nyilatkozni lehet... A minap kérdeztem egy MSZMP tagtól, hogy mi alapján regisztrálják a tagokat? Például a tagdíjfizetés alapján? Azt mondta, hogy egyelőre ők nem kérnek tagdíjat. Arra sem tudott válaszolni, hogy van-e nyilvántartásuk tagjaikról. Azt sem tudom megmondani, hogy nekik van-e külföldi kapcsolatuk. Erről őket kellene megkérdezni. A CSKP üdvözölte az MSZP új vezetését, elnökét s ugyanez történt a többi párt részéről is. Ám ezt én nem tartom egy örökkévalóságnak, mert elképzelhető, hogy ha megalakul az MSZMP, akkor velük is kapcsolatba lépnek. De ebben semmi rendkívüli nincs. Pluralizmus van, illetve lehet a nemzetközi kapcsolatokban is.

– Véleménye szerint mikor következnek be az a politikai pillanat, amikor Magyarország olyan nemzetközi pozícióba kerül, ahonnan egy neosztalinista diktatúra már nem húzhatja vissza? S ehhez mi szükséges?

– A pillanatokban soha nem hiszek. Abban viszont igen, hogy a gazdasági stabilizálódás a legfontosabb, a legalapvetőbb. Hiszen a politikában visszafordíthatatlan jelenségek csak akkor következhetnek be, ha gazdaságilag széttűlik az ország. Én a gazdasági és a szociális helyzetet tartom kritikus pontnak, kulcskérdésnek. Ezen a téren kell előrelépni. Ha nem szilárdul meg a gazdaságunk, az aláshatja a demokratikus építkezés folyamatát.

– Mennyire bizakodó?

– Szerintem sok minden eldől a következő hetekben, hónapokban. Elfogadják-e a kormány radikális gazdasági programját s megérti-e azt a közvélemény? Mert bármilyen kormány legyen itt hatalmon, más kiút nincsen. Le kell építeni a pártállam maradványait a gazdaságban is. Értem ezt a nagyüzemek, de sok-sok más vonatkozásban is. Ugyanakkor azt is megfogalmaznám, hogy megítélésem szerint újabb súlyos, nagy terhek róni a lakosságra nem lehet! A kiadásokra pénzt elvenni elsősorban onnan kell, ahol most fölhalmozódik, illetve fölhalmozódott. Vagyis radikálisan le kell építeni az állami támogatások költségvetését.

– Ebben társadalmi egyetértés van.

– Úgy gondolom, igen. Az emberek úgy vélekednek, hogy mindaz, ami a politikában történt, az jó, de mintha sokan ebben el is fásulnának. Személyes véleményem szerint inkább azt nézik, hogy az ő konkrét, mindennapi életükben, helyzetükben, családjuk viszonyaiban milyen változás, javulás történik. Ez az alapvető...

– Mikorra számíthatunk érezhető javulásra?

– A gazdaságban sokkal lassabban változik a helyzet, mint a politikában.

– Támogatási rendszerünket már érintettük, így fölteszem azt a kérdést, mellyel gyakorta foglalkozik a közvélemény, többször megjegyzi, hogy jelenlegi helyzetünkben a költségvetésnek nem kellene támogatni a pártokat. Hogyan vélekedik erről Ön?

– A világon mindenütt, ahol többpártrendszer van, a költségvetés támogatja a pártokat. A mi helyzetünkben is azt támogatom, hogy a kormány megfelelő normatívák alapján ossza el a pártok között a pénzt. A normatívákat most egyeztetik a pártok, ám bizonyára majd a választások alapján új kritériumok is előtérbe kerülnek: például az, hogy ki hány szavazatot kapott a választásokon, vagy ki hány képviselőt küldhet a Parlamentbe.

– Milyen konfliktusra számít Bős-Nagymaros ügyében Csehszlovákia részéről? Elterelhetik-e a Dunát s ha igen, akkor mit tesz a magyar kormány? Illetve a kártérítési ügy eljuthat-e a hágai bíróságig?

– Bős-Nagymaros ügyében új helyzet van, jóllehet, az összes eleme nem vadonatúj, mert nagyjából lehetett számítani csehszlovák részről is, hogy ilyen döntés születik. Új a helyzet annyiban, hogy a döntés véglegesnek tekinthető. Ennek alapján elkezdődnek a tárgyalások a csehszlovák féllel. Én nem hiszek abban, hogy komolyan gondolják a Duna elterelését, mert az nagyon súlyos nemzetközi, jogi és más következménnyel járna. Az, hogy eljuttak-e a hágai bíróságig a kártalanítás ügyében? A KGST tagországok között eddig kártérítési ügyek

soha nem voltak napirenden. Fogalmazhatok úgy is, hogy a kártérítés fogalmát ilyen viszonylatban nem is ismerték... Mert sok mindenért lehetett volna kártérítést követelni az egymás közti kapcsolatok során: elhibázott, elrontott beruházásokkal összefüggésben, vagy Csemobil kapcsán... Mi egyetlen esetben nem vetettük föl a kártérítést. Bár, lehet, hogy az ettől való eltekintés a korábbi vezetők hibájul róható föl... Úgy ítélem meg, hogy az elkövetkező években a vízlépcsőrendszer ügye nagyon keményen fogja terhelni a magyar-csehszlovák kapcsolatot. De... tárgyalni kell! Az, hogy a kártérítés mennyi lesz, az még a jövő zenéje. Annyi bizonyos, hogy az ezzel kapcsolatos tárgyalások hosszú évekig eltartanak.

– Mindenki nagy örömmel értesült róla a minap, hogy Nicolae Ceausescu ismét jelölték...

– Sokan vártunk erre a jó hírre...

– Az Erdélyben élő magyarokat létező fenyegeti Ceausescu diktatúrája. Véleménye szerint bekövetkezhetnek-e olyan nemzetközi lépések, melyek képesek megváltoztatni a kialakult helyzetet? Megfékezhető-e a véres diktatúra?

– Nagyon nehéz erre válaszolni, mert eddig is széles körű volt a nemzetközi felháborodás, tiltakozás, de a nemzetközi közösség is gyakorlatilag tehetetlen volt. Mert azért a Helsinki záróokmány sem ad felhatalmazást arra, hogy közvetlenül beavatkozzanak egy ország belügyeibe. Én úgy ítélem meg, hogy az eddigi felszólamlások, felzúdulások, olykori felhőrdülések sora nem járt eredménnyel. Nem szabad abbahagyni! Még tovább kell fokozni a tiltakozást, az erőfeszítéseket – elsősorban az ENSZ vonalán; rendkívül fontosnak tartom az Emberi jogi bizottság tevékenységét, mert konkrét példákkal támasztják alá az emberi jogok megsértését Romániában. Ennek azért előbb-utóbb hatása lesz. A másik: minél előbb el kell jutni oda, hogy Romániában mind többen megismerjék ezt a nemzetközi megítélést és felháborodást. Ehhez végig kell gondolni a lehetőségeket. Mi ezt a rádió és a televízió műsoraival, valamint az írott sajtó átjuttatásával érhetjük el.

– Hisz abban, hogy mindezt a román nép is átlátja egy idő múltán?

– Én már néhány évvel ezelőtt is azt hittem, hogy ezt nem tűrik tovább...

– Végezetül kérem, hogy a budapesti négyes tanácskozásról is szóljon, különös tekintettel Olaszországgal való kapcsolatunk kiszélesítéséről.

– Az olasz kormány nagyon határozott irányt vett a magyar változások folyamatának minden lehetséges eszközzel való megtámogatására. Ebbe beletartozik a kormány konkrét pénzügyi támogatása is, amelynek elsősorban nem az összegben van jelentősége, hanem abban, hogy ez bizalmat kölcsönöz Magyarországra irányában s

ez a magántőkét biztatgatja. Nekünk erre van szükségünk, számunkra igen fontos, hogy az olasz magántőke az eddiginél sokkal nagyobb mértékben jelenjék meg Magyarországon.

*

Dr. Ternák Gábor főorvos, az orvosklubbi beszélgetés vezetője, irányítója először azt kérte Horn Gyulától, szóljon arról az „útról”, mely során az állampárt oszlopos tagjából a reformerök egyik vezetőjévé vált. A külügyminiszter leszögezte, hogy a „külügyi szakma” a progresszív szakmák egyike s az e területen tevékenykedőknek lehetőségük van megismerni a valóságot. Elsők között ismerték föl, hogy a problémák okait a rendszerben kell keresni, hogy a Kelet-Európában uralkodó rendszer nem képes gazdasági és társadalmi teljesítményt nyújtani, de az emberi jogok terén sem. „Vallom, hogy ezeket a rendszer-problémákat nem lehet felületi kezeléssel megoldani. Itt alapvető, gyökeres változtatásokra van szükség.” Mint mondta, ezt már 1985-ben – de már korábban is – megfogalmazták a Központi Bizottság munkatársai közül többen s kérték Kádár Jánost, álljon a reformfolyamatok élére... Ezért kellett 1985 májusában megváltoztatni a vezetés összetételét, mert „a régi legfelsőbb vezetés képezte legfőbb akadályát a változtatások, a tényleges reformfolyamatok kibontakoztatásának”. A továbbiakban azt is hangsúlyozta, hogy nincs a világon olyan egypártrendszerű ország, amely képes jelentős teljesítményt produkálni. Sok támadás érte Horn Gyulát és mindazokat, akik vallották a többpártrendszer szükségességét. Majd pedig kizsármertem likvidátoroknak nevezték őket az MSZMP bizonyos vezetői.

Hallhattuk azt is, hogy az előbb említett felismerés jó másfél évtizeddel korábban „született”, de aki fölvetette abban az alá- és fölérendeltségi viszonyban a gyökeres változtatások igényét, azt nagyon rövid időn belül kitessekkelték állásából és minden egyébből... Azt is hangsúlyozta a külügyminiszter, hogy aki abban az időben harminc év felett volt, és bármilyen szinten, bárhol pozíciót vállalt, az felelős a kialakult helyzetért. „Meggyőződésem, ha többen, én magam is, karakánok lettünk volna, akkor távoztunk volna.” De, mint mondta, egyrészt családjuk szempontjai is eszükbe jutottak, másrészt pedig, „ha mi fölállunk, akkor talán még „süketebbeket” tesznek a helyünkre”. Mert inkább lehet belülről formálni valamit, mint kívülről kritizálni. Mert az utóbbi nem befolyásolta volna az eseményeket.

Horn Gyula a vita során számos dolgról beszélt még s eddig ismeretlen új felfogásban világította meg a múlt eseményeit. Több kijelentése vastapsot váltott ki a közönségből, így például a demokráciával kapcsolatos határozott nézete, avagy külkapcsolataink bővítésére utaló elképzelései. Derűtlenség kísérte viszont a glasznosztlyal kapcsolatban elmondott történelmi pillanatképe: Leningrádban, a november 7-ei ünnepség alkalmával egyik transzparenst az írták:

„Világ proletárjai, bocsássatok meg!”

Krenz is felelős!

Beszélgetés az Új Fórum egyik alapítójával

A FIDESZ meghívására a napokban hazánkban tartózkodott Cătrîn Ulbrichl, aki az NDK-beli Új Fórum egyik alapítója.

– Mikor és hol alapították meg az Új Fórumot?

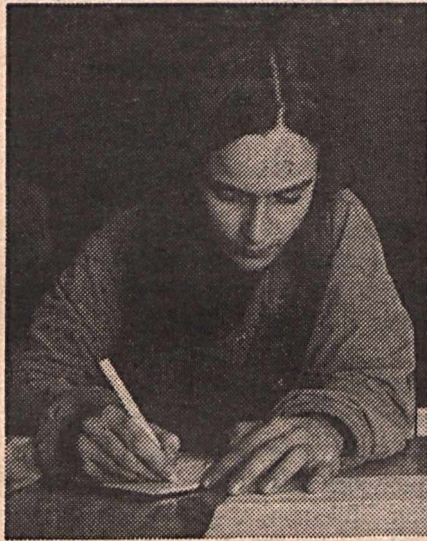
– Ez év szeptemberének kilencedik napján, Lipcsében. Az NDK különböző városából 29-en jöttünk össze azért, mert úgy gondoltuk, hogy az országnak szüksége van egy olyan politikai platformra, amely a különböző politikai véleményeket tolmácsolni tudja a hivatalos vezetés felé. Szeptember 19-én bejelentettük megalakulásunkat az állami szerveknél. Az elutasító választ pár órán belül kézhez kaptuk. Mint másnap az újságok közölték: az Új Fórumot alkotmány- és államellenesnek minősítették. Később szóbeli indokként azt kaptuk, hogy az országban nincs ilyen szervezetre társadalmi igény. Természetesen föllebegettünk mindkét esetben, de a mai napig nem kaptunk választ.

– Milyen a kapcsolat a hatalmon lévő kommunistákkal?

– Három héttel ezelőtt nyílt először alkalmunk arra, hogy a kormányon lévőkkel tárgyaljunk. Eddig az ismerkedésen, beszélgetésen jutottunk túl, de jómagam azon a véleményen vagyok, hogy Honecker helyébe lépő Krenz nem jelent garanciát arra, hogy a reformerök előre tudnának törni, hisz Krenz eddig is a kormányzat embere volt, így ő is felelős azért, ami idáig az NDK-ban történt.

– Az Új Fórum nagyon népszerű lett, igen rövid idő alatt. Mi lehet ennek az oka?

– Mióta bejelentettük, hogy megalakultunk, szimpatizánsok tömege jelentkezett, hogy mihamarabb együtt tudjanak működni az Új Fórummal. Körülbelül 100 ezer aláírást gyűjtöttünk eddig össze, 16 éves kortól fölfele jelentkeztek, a kétkézi munkásokon át az egyetemi oktatóig mindenki aláírta. Az emberek abban reménykednek, hogy nekik is lehetőségük lesz majd beleszólni a kormányzásba, abba, hogy mi történjék az országban ott, ahol élnek. Betoppannak és irányvonalakat követelnek. Ez érthető az elmúlt negyven év tapasztalatai alapján. Mi nem tudunk olyan egységes irányvonalat adni, amire az emberek vágy-

nak. Azt mondjuk az embereknek, hogy maguk gondolkodjanak, maguk dolgozzák ki irányvonalait.

– Önkéntelenül is felvetődik a kérdés: kívánna-e párttá szerveződni?

– Nem, nem kívánunk párttá szerveződni. Egy politikai platformot akarunk képviselni, ennek munkájába mindenféle körök részt vehetnek. Ez nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy az Új Fórumból kiindulva különféle pártok alakuljanak. Arra is gondolunk, hogy eljön majd az idő, amikor fölösléggé válik szervezetünk, de még egy jó darabig szükség lesz rá. Az embereknek reménységet is jelentünk, ugyanúgy, mint a jobb jövőt.

– Milyen az Új Fórum szervezeti felépítése?

– Mi mindenfelé nyitottak vagyunk, csak a szélsőségeket kerüljük. A szervezet különféle munkacsoportokra oszlik. Tizenöt ilyen munkacsoport létezik. A párbeszédnek ők az alapjai. A munkacsoportok különböző problémákat dolgoznak föl, és keresik ezekre a megoldásokat. Ilyenek például: a gazdasági, környezetvédelmi, társadalmi, jogi problémák.

– Mi annak az oka, hogy éppen Lipcse lett az ellenzék központja?

– Lipcsében már hagyománya van a demonstrációknak. Az emberek évek óta a hétfő esti misén találkoztak. A misét mindig valamilyen megmozdulás követte. Politikai és gazdasági

szempontból is a legnyitottabb város Lipcse. Másik okként idesorolhatjuk azt is, hogy ebben a városban a különféle ellenzéki csoportok jobban meg vannak szervezve, egységesebbek. Ebben nagyon nagy szerep jutott az egyháznak.

– A spontán politikai tüntetéseken kívül van-e az Új Fórumnak karakterizálóan megfogalmazható politikai törekvése?

– Egy humánus demokráciát szeretnénk megvalósítani, ami nem föltétlenül a szocializmus teljes eltörlését jelenti. Egyébként kidolgozott programunk még nincsen, hiszen mindenféle szerveződésnek csak a legelején tartunk. Azt tudjuk, hogy mik azok a problémák az országban, melyeket meg kell oldani. A megalakított munkacsoportok fődadata lesz a megoldás kidolgozása. A fő célunk az, hogy aktivizáljuk az embereket, akiknek végre el kell kezdeni gondolkodni.

– Kíván-e az Új Fórum legálisan működni?

– Természetesen, de hát ez nem rajtunk áll. Ahogy már elmondtam, a bejegyeztetésünk nem sikerült. Persze legalizálásunk nem azt jelenti majd, hogy befolyást engedünk a pártnak, a kormánynak. Illegális működésünk nem lehet hosszú életű. Legálisan szeretnénk harckunkat megindítani. Persze nemcsak az Új Fórumot kellene legalizálni, hanem a többi szervezetet is. Ilyenek például: a Demokratikus Fel-törés és Demokráciát Most!

– Tervezik-e saját újság megjelenését?

– Az információáramlást magunk szeretnénk megteremteni. Ennek érdekében természetesen szeretnénk saját újságot is kiadni, de a sokszorosítással jelenleg is gondban vagyunk. Ebben a pillanatban egyáltalán nem úgy néz ki, hogy valamilyen engedélyt is kaphatunk lapalapításra. Persze ettől függetlenül, csoportunknak van egy kis példányszámban megjelenő szamizdat kiadványa.

– Végezetül arra lennének kíváncsi, hogyan sikerült Magyarországra jönnie?

– A határon szerencsésen átjutottam, nem volt semmi problémám, csak a holmimat kutatták át. Mivel az NDK állampolgárok nem kapnak beutazási engedélyt Magyarországra, ezért a sajátomat Bulgáriába kértem. Valószínűleg abban reménykednek, hogy nem fogok visszamenni, ezért is adták meg, és ezért engedtek ki. Visszamegyek!

Fejes Imre

Burzák Noémi fotója

Az osztrákok rendszeres népszavazók

Ha a nép szava Isten szava – márpedig ez minden demokrácia hitvallásának sarkalatos tétele –, akkor Ausztriának „isteni elrendelés” folytán, vagyis a nép akaratából van immár tizenegy éve olyan atomerőműve, amely 700 megawattos névleges teljesítménye ellenére még egy villanykörtének eleendő áramot sem termelt. Amikor ugyanis 1978-ban építése már lényegében befejeződött, az osztrák közhangulat annyira az atomenergetika ellen fordult, hogy az év novemberére népszavazást kellett elrendelni tüzembe helyezéséről. És a „felséges nép” úgy döntött, hogy nem kell neki a Bécstől nem messze, Zwentendorfban létrehozott első osztrák atomerőmű. Az osztrák politikai rendszer a parlamenti demokrácián alapul. Az alkotmány azonban a népszavazások különféle formáival teret ad a közvetlen demokráciának, az egyenes beleszólásnak is. Egy – vagy kétfordulós népszavazással választják meg például – legfeljebb kétszer hat évre – az ország köztársasági elnökét.

A népakarat közvetlen érvényesítésének másik formája, amely nagyfontosságú törvénytervezetek jóváhagyására vagy elvetésére hívhatja fel a kormányt vagy a parlamentet. A köztársasági elnök írhat ki ilyet. Ezekről eltérő népszavazási változat az úgynevezett népi törvénykezdeményezés. Ez nem más, mint szavazással történő javaslatétel az országos vagy a tartományi parlamentnek fontos ügyek új törvényi szabályozására. Ilyen szavazást az állampolgárok bármilyen csoportjai vagy szervezetei indítványozhatnak, ha legalább tízezer szavazópolgár aláírását megszerzik, és ha kidolgozzák a javasolt új törvény vázlatos tervezetét. Magán a szavazási akción pedig legalább százezer támogató aláírása szükséges ahhoz, hogy a tervezet a parlament elé kerüljön.

Az első országos népi törvénykezdeményezési szavazást 1964-ben, a rádió és televízió reformjáról rendezték. Később további tizenkét ilyen akció zajlott le. Nem véletlenül vetődött fel az osztrák politikai életben az a gondolat, hogy az olyan törvénykezdeményezési szavazások után, amelyeken a szavazópolgárok 20–25 százaléka támogatott egy ügyet, témájukról nem kellene-e az egész lakosság bevonásával népszavazást is tartani, mivel annak eredménye a hatalom számára kötelező. Ám Ausztria meghatározó politikai erői nem hajlamosak olyan reformokra, amelyek a parlamenti demokráciát túlságosan a közvetlen, népszavazásos demokrácia irányába terelné, és csökkentené a kormányzat felelős önállóságát. Ezért az ötlet csakhamar lekerült a napirendről.

SAJTÓSZEMLE

Az amerikai TIME magazin november 6-i címlapján piros-fehérvörös zászló lengedez az október 23-i köztársaság kikiáltáson készült fotóról, „A nagy szakadás – Moszkva hagyja Kelet-Európát saját útján járni” felirat kíséretében. A hírmagazin elemzője szerint a századok óta szárazföldi invázió által fenyegetett országok számára a nemzetbiztonság régóta a területi ellenőrzést és a szomszédok alávetését jelentette. Moszkva védőütköző iránti vágya, a terjeszkedés ezeréves hagyományával és a 20. századi marxista misszionárius átfedéssel készítette Sztálint arra, hogy hadseregét Kelet-Európában hagyja a

2. világháború után, és a felszabadított országokban bábormányokat állítson fel.

Ez a szovjet biztonsági igény szükségyszerűen biztonság nélküliséget jelentett másoknak, és mint később kiderült, a szovjeteknek is. A történelem ironiája, hogy a Sztálin által teremtett kelet-európai biztonsági zár a biztonság hiányának legnagyobb elközelíthető forrása lett. Ez okozta a hidegháborút, a Nyugattal való fegyverkezési versenyt és a szovjeteket költséges és bizonytalan csatlósok láncolatával terhelte. Ezért érthető, sőt talán elkerülhetetlen is, hogy a Kelet-Európa fölötti szovjet ellenör-

zés meggyengül és a biztonság területi megközelítése feledésbe merül a nukleáris rakéták világában.

George Bush szerint 1989-re nem mint Kelet-Európa változásának, hanem mint az általunk 40 éve ismert Kelet-Európa megszűnésének évére fogunk emlékezni. Ez a forgalom mindig is mesterséges volt: egy maroknyi különböző nemzetet elvasfűgönyöztek a szomszédaitól és mesterségesen tápláltak egy nem kívánt ideológiával. A térség feletti szovjet uralmat egy nap talán zárójelbe tett szünetnek találják majd, amely csak gazdasági karcolásokat hagyott, de kevés maradandó nyomot Közép-Európa kultúráján és történelmén.

Szüksége van-e a magyar mezőgazdaságnak a nagy termelési rendszerekre? Hasznát hoz-e az üzemeknek a KITE, a BKR, vagy a KSZE, avagy sem? E kérdésre az utóbbi időben többektől hallottam negatív választ, még azt is megfogalmazták néhányan, hogy hamarosan fel kell számolni a rendszereket, mert feleslegesek, a gazdaságok jobban boldogulnának nélkülük. Vajon igaz-e ez az állítás, erre kértem választ a szekszárdi KSZE termelési igazgatóhelyettesétől: dr. Rózsás Attilától.

– *Önökhez is eljutottak az ilyesfajta vélemények az utóbbi időben?*

– Igen, nekünk is többen felvetették már, laikusok is, de olyanok is, akik magukat szakértőnek tartják. Nem igazán értjük, hogy mire alapozzák ítéletüket, hiszen az én véleményem szerint ha a rendszerek nem lennének, ki kéne őket találni.

– *Kérem, fejtse ki bővebben, hogy érti ezt!*

– Egy rövid történeti áttekintéssel kell kezdenem: a rendszerek 1972-ben jöttek létre, s ami a nagyon lényeges, az üzemek alulról jövő kezdeményezésének hatására! Az akkori szakemberek, üzemi vezetők belátták, hogy a magyar mezőgazdaság csak akkor zárkozhat fel a világ élmezőnyéhez, ha az egész termesztési technológiai folyamat rekonstrukciója megvalósul. A termelés mechanizálódott és kemizálódott, olyan géprendszer honosodott meg Magyarországon, amely az Egyesült Államokban is jól működött, mindezek következtében egyes növények termésátlagai megkétszereződtek. S az eredmények mögött ott álltak az akkor életre hívott termelési rendszerek, amelyek közvetítették a legmodernebb természeti ismereteket az üzemek felé, adaptálták azokat a helyi viszonyokra, ellenőrizték, fegyelemre szoktatták, tehát fontos elemei voltak a sikernek.

– *A politikai vezetés fogadóképes volt ezekre az újításokra?*

– Azt hiszem nagy szerencsének fogható fel, hogy az akkori miniszter, Dimény Imre vezérletével olyan szakmai vezetés alakult ki a mezőgazdasági tárcánál, amellyel el tudták fogadtatni az üzemekkel, és a politikai vezetéssel is a változások szükségességét. A hatvannyolcas reformok hatása még tartott annyira, hogy a visszarendezést szorgalmazók nem voltak képesek megakadályozni a mezőgazdaság ilyen módon való korszerűsítését.

– *Mivel tudta az ország akkor ellenőrizni a behozott technikát, tudást, vetőmagot?*

– Ez volt a másik hatalmas előny, amit élveztünk ezzel kapcsolatban, ugyanis a deviza hitelt a megtermelt árutöbbletből fizethettük vissza. Az ilyen üzlet addig nem nagyon volt ismert nálunk.

– *A későbbiekben mi volt a szerepe a rendszereknek?*

– Miután a kezdeti lépéseket megtették az üzemek a korszerűsítés felé, a

Dr. Rózsás Attila a KSZE szükségességéről

„Ha nem lenne, ki kéne találni!”

rendszerek feladata is megváltozott, elsődlegesen a termelési információk begyűjtésével, rendszerezésével, feldolgozásával kellett foglalkoznia, s ma is ezt kell tennie. Az üzemeknek ugyanis szükségük van egy olyan szervezetre, egy szintetizáló, analízáló központra, amely képes például arra, hogy az alap kutatásból származó eredményeket honosítsa az egyes gazdálkodási egységek számára. A fordított feladat is az övé természetesen, hogy az üzemi problémákat érthető formában közvetítse a kutatóintézetek felé. A nálunk folyó munka alapja tehát az információs döntési rendszer kialakítása, a hírforgalom fenntartása, s az üzemek érdekvédelme.

Egyfajta sajátos munkamegosztás alakul ki ezáltal a rendszer és a gazdálkodók között, hiszen a mi dolgunk nem az, hogy diktáljunk az üzemeknek, mikor mit csináljanak, hanem, hogy a lehető legrövidebb idő alatt eljuttassuk hozzájuk a legfrissebb eredményeket, információkat, amelyek alapján a helyi vezetők dönthetnek saját hatáskörükben saját üzemük konkrét termelési kérdéseikben. A tőlük visszaáramló adatok viszont nekünk adnak kiváló lehetőséget összegzésekre, szintetizálásokra, a folyamatok irányainak feltérképezésére.

– *Konkrét példákat hallhatnánk arra, hogyan végzik érdekvédő, tanácsadó, segítő munkájukat?*

– Szeretnék elosztani egy közkeletű egyszerűsítést, mi nemcsak azért vagyunk, hogy az üzemek gépbeszerzéseit lebonyolítsuk, az alkatrészutánpótlásukat megszervezzük, s biztosítsuk a megfelelő szervizelést! (Az más kérdés, hogy erről vagyunk a legismertebbek.) Ezenkívül minden évben számos külföldi tanulmányutat szervezünk a hozzánk tartozó üzemek szakemberei számára, tanfolyamokat, bemutatókat tartunk a legaktuálisabb, legfontosabb témákban. Tanácskozások, gép-, fajtabemutatók szolgálják az információáramlást, nem is beszélve a számtalan frásos kiadványainkról, amelyek szintén elősegítik a jobb tájékoztatást. Említést érdemel továbbá a műszaki-szellemi újításokat felkaroló tevékenységünk, a törekvéseink arra irányulnak, hogy minél több jó ötlet, szabadalom és találmány jusson el rövid idő alatt az üzemekhez, és a feltalálók is kapják meg alkotásaik ellenértékét.

– *Az érdekvédelem terén mit sikerül elérniük?*

– E téren is komoly eredményeket tudunk felmutatni, azonban önkritikusan el kell ismernem, hogy nem tettünk eleget azért, hogy erőfeszítéseinket megismertessük az üzemekkel, több esetben úgy próbáltunk például közbenjárni főhatóságoknál az érde-

kükben, hogy ők nem is tudtak, tudnak róla. A legutóbbi esetről csak annyit, hogy pénzügyi kedvezményeket szeretnénk elérni azoknak a gazdaságoknak, amelyek a szerves trágyázásuk mértékét ki akarják terjeszteni. Teszünk mindezt azért, mert a felméréseinkből tudjuk, hogy a talaj humusztartalma véstesen csökken, az utóbbi hetven esztendőben átlagban mintegy a felére (!) tehát múlhatatlanul szükséges a szerves trágyázás növelése. Hát ilyen feladatai is vannak egy termelési rendszernek. Természetesen csak a KSZE nevében beszélek, a többitől nincsenek pontos adataim, azt azonban állíthatom, hogy mi nagyon komolyan vesszük a tagjainkhoz fűződő korrekt és kiszámítható kapcsolatunkat, arra törekszünk, hogy mindvégig fenntartsuk a hitelességünket velük szemben. Az viszont tény, hogy amelyik rendszer nem így áll a taggazdaságaihoz, az meg fog inogni a közeljövőben. Számunkra pedig az jelent majd feladatot, hogy erőfeszítéseinket, amelyet az üzem javára fejtünk ki, jobban megismertessük azokkal, akiket érint.

– *Hadd evezek kicsit más vizekre. Mostanában sokat lehet arról hallani, hogy a mezőgazdasági nagyüzemeket fel kell számolni, és át kell állni a farmgazdaságra. Erről mi a véleménye?*

– Az, hogy ezt egyik napról a másikra nem lehet keresztülvinni, de ha megpróbálnák, az óriási baklövés lenne. Ugyanis a mai helyzet az, hogy van egy kialakított termelési struktúránk, amely képes évente 15–18 millió tonna gabona, közel egymillió tonna olajos mag, és szinte minden termény előállítására, ha tömegáruként kell megtermelni! Ez az ágazat hoz évente mintegy nyolcszázmillió dolláros aktívumot az országnak, s ezt akarják szétverni?! Ha holnaptól farmgazdaságok működnének, ki tudná megszervezni a termelési ismeretek átadását, a vetőmag terítését, a gépek szervizelését, az értékesítést, a piacutatást, és az ezernyi más feladatot, ami feltétlenül kellene ahhoz, hogy a rendszer működhessen? Megoldás csakis az egészséges középút lehetséges, hiszen epret vagy málnát csak kisüzemi, háztáji körülmények között lehet gazdaságosan és megfelelő minőségben termelni, búzát vagy kukoricát viszont csak nagyüzemben éri meg.

A mai nagyüzemeknek pedig évi ötven-hatvan millió dollárt kellene biztosítani ahhoz, hogy a szárító-, tároló-, tisztító- és csomagológép-kapacitásukat, háttérüket a világszínvonal követelményeihez közelíthessék, és akkor képesek lesznek nemcsak tömegárut adni a piacra, hanem értékesebb termékeket is, tehát növelhetik a bevéte-

iket. A munkájuk hatékonyságának növelésére pedig az üzemen belüli érdekeltségi rendszerek továbbfejlesztését javaslom. Ha ezek megvalósulnak, akkor jöhet a kiegészítő farmgazdaság, s az országnak nem lesznek gondjai a mezőgazdasággal.

– *Hogy látja a mai hazai agrárpolitikát? Megfelel a kor követelményeinek?*

– Egyáltalán nem. Egyszerűen szégyenletesnek tartom, hogy a nemrégiben lezajlott több pártkongresszus egyikén sem hallhattunk egyetlen olyan agrárprogramot sem, amelyből az világana ki, hogy a pártok tisztában vannak az ágazat valós helyzetével, és megoldásra váró problémáival. A mostani hatalomért marakodó politikusok nincsenek tisztában azzal, hogy a mezőgazdaságban rablógazdálkodás folyik! Melyikük tudja például, hogy a búza hektáronkénti termelési költsége évi átlagban hétszázötven forinttal nő? S ez kizárólag az árnyövek hatására! A kukoricáé majd' ezerkétszáz, a napraforgóé nyolcszáz, a cukorrépáé ezernyolcszáz forinttal nő évente! A felvásárlási árak pedig nem emelkednek olyan ütemben, mint a költségek.

S mondok egy még borzasztóbb adatot: ha a gazdaságok azt a pénzmennyiséget, amiért búzát termelnek, nem a termelő munkába fektetnék, hanem egy pénzintézetnél helyeznék el a mai magas kamatokkal lekötve, akkor egy hektárral visszaszámolva hatszáznegyven (!) forinttal többet kapnának vissza a bankban tartott pénzükből, mint a búzából! S mivel a közeljövőben várhatóan életbe lépő földtörvény tervezete szerint a művelési kötelezettség megszűnik, nem kizárt, hogy az üzemek inkább a számukra finanszírozható kedvezőbb megoldást választják, de akkor – nem nehéz megjósolni – előbb-utóbb annyi kenyérgabonát sem fog termelni az ország, amely a saját szükségleteinkre sem lesz elegendő! S akkor mi lesz? Nem túl biztató perspektíva...

Azt hiszem ennyiből is látszik, hogy nagy gondjai vannak most az ágazatnak Magyarországon, de abban viszont biztos vagyok, hogy ezek megoldhatóak egy normális agrárpolitikával, és némi állami segítséggel. Ennyit igazán megérdemel az a mezőgazdaság, amely sokáig sikertelenségnek számított, és ma is jelentős devizabevételt hoz az országnak.

Az eredeti kérdésre visszatérve – hogy szükség van-e a termelési rendszerekre, illetve konkrétan a KSZE-re – ennek eldöntését bízzuk az üzemekkel. Amíg ők úgy látják, hogy jobb velünk, mint nélkülünk, addig nincs okunk az aggodalomra.

A KSZE taggazdaságainak száma fennállása óta folyamatosan növekszik.

Kiért is van a szakszervezet?

Egy hatvanöt esztendőös jogász (jogtanácsos) Bács-Kiskun megye egyik városában él, s a mai napig dolgozik. Odaadón, lelkesen képviseli ügyfeleit, vitalitását sok harminc éves is megirigyelheti. Nevét – kérésére – nem írjuk, nehogy ez a fajta „közszerelés” kárára váljék új munkahelyén, ám ez szinte teljességgel kizárt.

Mielőtt a történet leírásába fognék, elmondom, hogy mit kell tudni egyebek között a férfiről. Azt, hogy nem vándormadár. Első munkahelyére 1946. november elsején állt be, s húsz esztendőn át ugyanazt az igazgatót „szolgált” meglehetősen. A következő 13,5 évet téves jogtanácsosként töltötte ugyanabban a termelőszövetkezetben, ugyanaz az elnök mellett. Majd egy másik termelőszövetkezet következett több, mint öt évre, ahonnan nyugdíjba ment. De a jól megérdemelt pihenést képtelen volt élvezni. Így ismét dolgozni kezdett.

Órabére: 36 forint

A szövevényes és minősíthetetlen történetor minden részletét lehetetlen papírra vetni, hiszen az azzal kapcsolatos hiányos és mindent bizonyító iratok, levelek is degeszre tömnek egy aktatáskát. S ehhez jönnek a megjegyzések, kommentárok és a legkülönfélébb érzelmi, vagy nem érzelmi megnyilvánulások, valamint azok a bizonyosságok, melyek pecsétes okmánnyal nem igazolhatók.

Írásunk főszereplője elhelyezkedett a Postások Szakszervezete Szegedi Postaigazgatóság Területi Szakszervezeti Bizottságán (a továbbiakban „tébé-n”). A megállapodás havi nyolcvan órára szolt 2880 forint bérért, azaz 36(!) forintos órabérért, valamint 1200 forintnyi utazási költségért. A meglehetősen nagy körzetben ő látta el a dolgozók jogsegélyszolgálatát. Munkáját szenvedélyesen végezte, nem az íróasztalt koptatva adminisztrált és várta az ügyfeleket, hanem ő maga ment el hozzájuk. Úgy mond, „sárga-angyal” rendszert szervezett a dolgozók érdekében.

– Mire mentek volna az emberek, ha kiteszem az iroda ajtajára a táblát, s azok közlöm, hogy mettől meddig tartom a fogadóóráimat. Meg sem láthatták volna, hiszen a postarendszer tudja milyen? S ha tudomásukra jutott volna az időpont? Mire odautaznak, már a csukott ajtót találták volna.

Hogy miért vállalta el az általa fontosnak ítélt munkát ezért a neveléses összegért? Mert az előd is ennyit kapott, ő pedig úgy vélte, ha látják munkatempóját, az ügyek eredményes intézését, bizonyára megemelik az összeget. Csak hát szakszervezet ide, érdekképviselő oda, valószínű ügy gondolkodtak, hogy amennyiben fölvesznek még egy embert, arra kapnak egy megfelelő keretet, aminek az elosztása elsősorban rájuk tartozik. S hogy mennyire igaz az a mondás, hogy „Minden szentnek maga felé hajlik a keze”, az jól látható azon a kimutatáson, mely a fizetések és jutalmak meglepő (vagy nem meglepő) elosztásáról árulkodik.

Megérkezik a munkakönyv

Hőstünk 1987 májusában helyezkedett el a „tébé-nél”, mégpedig szerződéssel, azaz 1988. január 1-ig. Nyilván látták, hogy miként tevékenykedik, így nem

Perben, haragban a munkahellyel

hosszabbították meg a szerződését, nem is bontották föl, vagyis úgy értelmezhető (csakis úgy értelmezhető, különösen jogilag) a dolog: határozatlan időre szolt már a munkaviszony.

De! Január 18-án „tébé”-ülést tartottak, melyen őszinte véleményt mondott a koros férfi, azaz eretnek tanát kihirdette a három megye postás szakszervezeti vezetői előtt. Egyebek között Górbacsov ugyanazon reggelen tett és a rádióban elhangzott nyilatkozatára hivatkozott, miszerint a vállalati pártbizottságok a vállalat munkájába nem szólhatnak bele, mert egyszerűen nem értenek hozzá. Erre az MSZMP képviselői igencsak összehúzták szemöldöküket, de ezt tették a bíráltak is, hiszen kifejtődött, hogy ugyan mit ér az a jogsegélyszolgálat, mely úgy működik, hogy a postaigazgatóság székhelyéről egy-egy alkalommal a szomszédos megyeszékhelyre elmegy egy jogtanácsos. Másképpen: valódi reformra és igazi, konkrét segítségre van szükségük a postás dolgozóknak. Amúgy például a telefon is arra szolgál, ha segítségre van szüksége valakinek, hát telefonál...

Csakhogy ezt az értékes jogi munkát meg kell fizetni! (A tanácsadást nem beleszámolva a nyolc hónap alatt 98 különböző ügyet intézett el ténylegesen jogászként.)

Mivel e hozzászólást úgy értékelték, hogy az elmúlt öt esztendő munkáját lebecsülte, megsértette a szakszervezetet és legfőképpen a pártot, mindenki eszelősen elfordult a bírálótól, vagyis az „eretnek” egyedül maradt.

Mivel érezte, hogy „kirúgják”, egy kisebb vállalatnál hasonló munkakörben helyezkedett el, s úgy állapodtak meg, hogy akár mindkettőt végezheti nyolcvan-nyolcvan órában. Viszont január 29-én „elbocsátó szép üzenet” nélkül ajánlott levélben megérkezett lakására a munkakönyve, a mellékelt levélben megköszönték eddigi tevékenységét. (Külön nem kell részletezni a jogi és munkaügyi bakikat.)

Erre levelezés Szegeddel, de hiába. Majd telefon a központba Gricserné Heszky Enikő főtitkárnak, de változatlanul nem történt semmi. Így személyesen ment a jogász Budapestre, s a főtitkár helyettesének adta elő az ügyet. Végre, többszöri sürgetésre 1988. július 18-án megérkezett a levél: „...munkaviszonya 1988. január hónapban való foglalkoztatásával határozatlan idejűvé alakult, s ezáltal megszüntetni csak felmondással lehetett volna. Ennek megfelelően a munkáltatónak egyidejűleg intézkedni kellett volna az erre az időre járó bérnek az utolsó munkában töltött napon való kifizetése iránt is. Megítélésem szerint sem a munkakönyvi bejegyzése, sem pedig járandóságának elszámolása – minden bizonnyal félreértésből adódóan – nem így történt.”

Szüntesse be ténykedését!

Mint szó volt róla, a munkakönyv utazása és az előbb említett levél kézhezvétele közötti időben szorgos levelezés folyt erre is, meg arra is. Leszögezve azt a tényt, hogy egy jogász munkája nem szűnik meg azzal, ha az ő munkaviszonya megszűnik, hiszen a folyamatban lévő ügyeket nem lehet csak úgy sutba vágni. És mégis... Keresztes Mihály, a tébé titkára aláírásával március 11-én kelt az a levél, amiből most idézek: „Nyomatékosan felhívom a figyelmét, hogy a Szegedi Postaigazgatóság területén mint jogsegélyszolgálati ügyintéző szüntesse be ténykedését, a postás dolgozókat ne molesztálja és bíróságok, hatóságok előtt ne kísérelje meg a képviselést... Felhívom továbbá a figyelmét, hogy nincs jogalapja a postaszolgálati levélborítókat használni, mivel munkaviszonyban már nem áll a postával.”

Hogy ki kit „zaklattott és molesztált”? Érthető módon a postások – kézbesítők és tisztviselők egyaránt – azt remélték, hogy a bizalmukat bíró, ügyükben becsületesen eljáró jogász kitart mellettük. S ki

is tartott a jogász hiszen „jogi sorsa” még nem rendeződött el. Nem mondtak föl neki. Az más kérdés, hogy fizetést nem kapott.

Azután rendezték ám a dolgot, amúgy szakszervezetesen. Augusztus 12-én megírják a felmondó levelet visszamenőleg február 1-re, indokként hivatkozva a „január 18-án tanúsított magatartására”, arra pedig, hogy miért utólag került sor a felmondásra, egészen egyszerű kis magyarázatot lelnek: „...mert az ide alkalmazható jogszabályt tévesen értelmeztük”.

A főügyészség közbelép

Az SZMT döntőbizottsága valahogy nem akarta vállalni az ügyet, így kénytelen volt a többszörösen megsértett, megalázott ember a főügyészséghez fordulni. Az ő hatásukra megindult az eljárás... Teljes mértékben igazat adtak a panaszosnak. A tébé viszont fellebbezett a munkaügyi bírósághoz, amely visszahelyezte munkaviszonyába a jogászt, majd munkabérét visszamenőleg megítélte.

Mondhatni, ünnepélyes külsőségek között Szegeden ismét felvette a munkát emberünk, de szabályos diktátummal, mi több Szegedre való áthelyezéssel, noha lakhelye hatvan kilométerre van a várostól. Néhány nap elteltével ismét jött a levél, hogy megszüntették munkaviszonyát, mert három egymást követő napon nem jelent meg munkahelyén. Arról azonban elfelejtkeztek, hogy a nyolcvan órás munkahónap nem feltételezi a folyamatos „megjelensé”.

Újabb döntőbizottsági tárgyalás, szabályos megfenyegetések, majd közírré tétetik a postás dolgozók körében, hogy aki ehhez a jogászhoz fordul, fegyelmet kap. Sőt, ki is tiltották – erről körülvélt tanúskodik – a terület postahivatalaiból, azaz szabályosan diszkriminálták... De a postások titokban rendre felkeresték, mégpedig a másik munkahelyén, ő pedig tette a dolgát, noha április 21-e óta egyetlen kányit nem küldött neki a munkáltatója.

Ismét döntőbizottság, ismét megítélik a munkabért és a költségértéket, de a másik oldal azt mondja, nem úgy dolgozott a jogsegélyszolgálati alkalmazott, mint ahogyan azt ők kívánták, ezért munkabér nem is jár! Bár tavaly ősszel kiutaltak számára 1309 forintot azon a címen, hogy az ő tudtával és beleegyezésükkel júniusban és júliusban tíz nap szabadságon volt, azaz az összeg szabadságmegváltásra adatott. Az ember úgy véli, hogy mégis jó dolgozó volt ez a jogász, hiszen szabadságára járt neki a munkabér. A döntőbizottság ismét megítéli a teljes munkabért, immár harmadszor. Erre meglehetősen felmondott. Erre mit kap? A munkáltató fölmondását ismét arra az ominózus három napra hivatkozva. Így következett a negyedik döntőbizottsági tárgyalás, melyen a vádak között szinte csak az nem hangzott el, hogy itt egy rablógyilkos ül... Ám az 53 ezer forint munkabért megítélik, csakhogy a tébé azóta is „eltekint” az összeg kifizetésétől. Az ügyet jelenleg a Szegedi Városi Ügyészség vizsgálja. A szakszervezet pedig bizonyára úgy hiszi, hogy mindezzel dolgozói érdekét képviselte. S talán föl is teszük egymás fejére a „jól megérdemelt” koronát, ahogyan a vidéki kiskirályoknál ez illik. Igaz is. Erről legalább fölismerjük őket messziről is. És ez hasznos. Mert ki tudunk témi az útküjből!

V. Horváth Mária

Napjaink antiszemitizmusáról

Ég az arcom, szégyenkezem, ha futballmérkőzésen vagy társaságban zsidóellenes megnyilvánulásokat tapasztalok. Ilyenkor eszembe jutnak azok a kisdíjak, akikkel egy osztályba jártam az 1940-es évek elején. Többségükkel sohasem találkozhattam többé. Nem hogy a lelkiismeretem, nem mehetek el szótlánul a mai gyalázkodások mellett. Ezért írom e cikket: érzelmeimre és racionalitásra támaszkodva.

Milyen má az antiszemitizmus helyzete hazánkban? A zsidóság nagy többsége Magyarországon magyar tudattal rendelkezik, amely történelmileg kombinálódott a zsidóságtudattal. E megállapítást nem gyengíti, hogy az azonosságtudat esetenként párosul elkülönülési tendenciával, melynek eredője az ízlésben, a családi életben, a történelmi tudatban keresendők (üldöztetések tudata). A feszültségforrások között a következő vádak említhetők még: a zsidók mások, mint a magyarok (más a kinézésük, családcentrikusak, nem isznak, okosak, ügyeskedők, flancolók), gazdagok (jó módúak, harácsolók, kapzsiak, pénzhez értő emberek); értelmiségiek, mert nem szeretik a kétkezi munkát; túlzottan összetartanak, védik egymást és jogtalan előnyhöz jutnak. Első reagálásként megállapítható: ezek az előítéletes szemrehányások túlzottan általánosító jellegűek, a zsidók és nem zsidók körében egyaránt előfordulnak.

A gazdagságra vonatkozó megállapítások pedig elsősorban irigységből következnek. Az üzletet, a vállalkozást, a kereskedelmet a mai társadalom elismerésben részesíti, s a magán-gazdaságban, a vállalkozó társadalomban a zsidóság érvényesülése ugyanolyan, mint a nem zsidóké. A zsidóknak tulajdonított másság a történelem formáló hatása következtében csak az emberek gondolkodásában és nem a valóságban létezik.

Feltételezhetően igaz, hogy jelenünkben a zsidók többsége értelmiségi tevékenységet, kisipari és kiskereskedelmi munkát végez. Konrad György véleményével értek egyet, aki lehetetlennek tartja azt az álláspontot, mely „tagadja az emberi valóság sokrétűségét. Az emberi valóság plurális, miért akarnánk, hogy monolitikus legyen? A diaszpróba-zsidóság értelmi ereje minőségeinek bonyolult összetételéből származott. Kultúrák kereszteződésében élt, élesebben rálátott az emberi dolgok viszonylagosságára.” És a közelmúlt zsidó értelmisége? Egyrészt el kellett szenvedniük a hatalom értelmiséggel szembeni politikáját, másrészt bennük is összefonódott az az erő, amely a monolitikus hatalom felszámolásában vezető szerepet vállalt.

Teljesen alaptalan az az előítéletes vélemény, hogy a zsidóság jogtalan előnyöket élvez társadalmunkban. Ebben az esetben is a társadalmi gondok etnikai köntösbe öltöztetéséről van szó. Az elvtelen személyi összefonódás, a protekció társadalmi jelenség, ebből következően minden társadalmi rétegben, érdekcsoportban előfordul.

Különböző értékelések látnak napvilágot a ma antiszemitizmusának jelenlétéről. Reális az a vélemény, miszerint az antiszemitizmus hazánkban a második világháború befejezése óta „nem vált hivatalos és többségi érzületté”. A nyilvánosság fórumai e kérdéskörrel hosszú ideje nem foglalkoznak, az antiszemitizmus kiszorul az érdeklődés és szükséglet hatásköréből. „Ami mégis antiszemita reneszánsz benyomását keltheti nem több, mint-hogy a korábban teljes egészében a privát szférába száműzött antiszemita kommunikáció ténye nyilvános elismerést nyert, és az aktuális politikai viták által polarizált közvéleményben felbukkantak antiszemitizmusként értelmezhető, felületes, meggondolatlan, öngazoló megnyilatkozások” – fogalmazza meg álláspontját Csepeli György. Szász Imre borulató az antiszemitizmus megítélésében: „A magyar társadalom az elmúlt negyven évben sem emelkedett legalább a kulturált jómodornak arra a fokára, hogy ne éreztesse ellenségességét más fajúakkal szemben. Ez a társadalom, amely minden tisztázást deklarációkkal helyettesített, mely soha a toleranciának és a toleranciát befogadó erkölcsi, emberi művelődésnek értéket nem tulajdonított, nem jobb, mint amilyen negyven, hetven évvel ezelőtt volt.” Ha kissé túlzottnak érezzük is e megállapítást, tapasztalatokra támaszkodva megfogalmazhatjuk, hogy az antiszemitizmus nem tűnt el egészen az életünkben, előfeltevésekben, sztereotípiákban, előítéletekben tovább él.

Az antiszemitizmusnak jelen társadalmunkban három megjelenési formája van. Az egyik a magyar politikai kultúrába beépült „spontán antiszemitizmus” (viccek). Az értelmiségi zsidóellenesség képviselői azt hangsúlyozzák, hogy vannak rendes zsidók, de a kulcspozíciók nagy részét zsidók töltik be. A politikai antiszemitizmus mai viszonyainkra nem jellemző, elsősorban a múltban fordult elő. Mások úgy látják, hogy tömeghelyzetben nyilvánul meg leggyakrabban az antiszemitizmus (futballmeccsen, kocsmai társaságban, fiatalok szubkultúrájában). Az ilyen jellegű megnyilvánulásokban a „zsidó” gondolatilag tisztázatlan. Nagyobb veszélyt jelent, hogy az „álcázott antiszemitizmus” a nyomatott szövegekben is fel-felbukkan. Az általános iskolákban felfigyeltek arra, hogy a gyerekek „lezsidózzák” egymást. Megállapítható, hogy a pejoratív jelentőségű szavak a családtól erednek. E megjelenési formát sokan elbagatellizálják, a „hülye” szó szinonimájának tartják. Valóban a gyerekek még érzelmi hangsúllyal használják a „zsidó” szót, később a kamaszkorban már rávetül e fogalom jelentése egy igazságtalanul elítélhető, megbélyegezhető csoportra.

Pluralista társadalmunk nyitult – s reméljük igazságossá – kezd válni. A társadalmi metamorfózis új kérdéseket vet fel, ilyen többek között az előítéletes gondolkodás felerősödése. A politika, a különböző tudományok (szociológia, pszichológia, szociálpszichológia) elemzik az előítéletek

létrejöttét és hatásrendszerét. A gyakorlat keresi az előítéletek csökkentésének terápiás megoldásait. Pedagógus vagyok, ezért kiemelt figyelmet fordítok a nevelésben tapasztalt negatívumokra. A pedagógia – mint gyakorlati tudomány – azonban alig reagál a társadalmi problémákra.

E cikk az előítélet-ellenes társadalmi összefogásra hívja fel a figyelmet, mert a gazdasági, politikai, művelődési (oktatási-nevelési) fejlődés egyik részproblémája, hogyan lehet a nyíltság eszközeivel mérsékelni az előítéletek romboló hatását. A pedagógiának is vannak feladatai e kérdésben. Mire kell ügyelni a tényleges problémát jelentő előítéletes gondolkodás és gyakorlat felszámolásában? A kérdésre Márton László szavaival adom meg a választ: „Tudni kell mi az, ami még nevelési kérdés, és mi az, ami már akut rendészeti kérdés; mi az, ami súlyos társadalmi feszültségek rossz levezetése s mi az, ami már uszítás.”

A nagy átalakuláson áteső országunkban sürgető igény: az előítéletmentes társadalom megteremtése. Mit tehetünk e cél megvalósításáért?

A zsidóságot magába foglaló magyarság igénye, a nemzet érdeke, hogy az antiszemitizmus minden részkérdéséről nyíltan beszéljünk. Reméljük, hogy országunkban a társadalom demokratizálása – a nyíltság és az átalakulás – feloldja és megszünteti azokat a félelmeket és gyötrelmeket, amelyeket ez az előítélet kivált az ország állampolgárainak egy részéből. A téma tabujellegének megszüntetéséről van elsősorban szó. A demokrácia térhódí-

tása – s reméljük, hogy a pedagógia hatása is – lehetővé teszi, hogy reális megvilágításba helyezzzük ezt a kérdést. Állampolgári jog, természetes igény, hogy minden ember eldöntse, hogy az állampolgárságon kívül mely közösséghez tartozik még. Azt kellene megértenni, hogy a zsidóság értékei egyúttal az ország értékei is, s az élet minden területén olyan többletet eredményeznek, amelyek elismerésre és továbbfejlesztésre méltóak. Országunk olyan sokszínű „konglomerát”, amely éppen azáltal lesz gazdagabb, hogy a sokszínűség lehetőségeit magában hordja. A család, az iskola, a tömegkommunikáció, a politikai pluralitás növelheti az emberek belső biztonságérzetét és döntési képességét. Természetes és társadalmilag elfogadott legyen, hogy valaki az asszimilációt vagy a zsidó öntudatot vállalja. „Az emberi szabadság tiszteletben tartása nem engedi meg sem az asszimiláció erőszakolását, sem a zsidó öntudat fenntartásának erőltetését, ellenkezőleg, azt követeli meg, hogy a társadalmi környezet engedjen mindenkinek végigmenni a maga választotta úton.”

Megfogott Pintér Lajos „Az ember és a kő” című költeménye, amely a Magyar Napló 1. számában jelent meg. Ebből idézek négy sort.

„Bocsánat, elfelejtettem, hogy zsidó vagyok,
ülök a sárga, csillagtalan ég alatt,
házfalak, betonfalak előtt: siratófalak előtt,
bocsánat, elfelejtettem emlékeimet,
emlékezők.”

Dr. Bóra Ferenc

Békéscsabán bővítik a befogadó állomást

A zárat már az első napokban megerősítették, de újra felmondta a szolgálatot. Ekkora igénybevételre senki nem készült fel. Békéscsabán az állami építőipari vállalat munkásszállásán új lakókat jegyeztek be. A felújított és a gyárvárosi részen kirívóan gondozott épületet a Belügyminisztérium vásárolta meg és a Menekültügyi Hivatal itt alakította ki ez év október 23-tól az ország első befogadó állomását. Első fokú menekültügyi hatóság is működik ezen a helyen.

Hosszú távra rendezkedtek be, 220 menekültet tudnak kulturált körülmények között elszállásolni. Ma 150-en találnak átmeneti otthont a békéscsabai befogadó állomáson, amelyik hivatalosan két hétig nyújt hajlékot a romániából menekülteknek. Az otthonukat elhagyók közel fele egyébként magyar nemzetiségű, ugyanennyien kelnek útra a román anyanyelvűek közül. Sorsukat ez annyiban határozza meg később, hogy merre tudnak továbbmenni, elhelyezkedni Magyarországon, illetve más államokban. A román menekültek jórésze csak átmenetnek tekinti hazánkat és Ausztriába szeretne továbbjutni.

Sajnos kis számban fogadják őket, tájékoztat bennünket a befogadó állomás igazgatója, Pethő Attila István. Jobb helyzetben vannak azok a magyarok, akik ismerőshöz, rokonsághoz érkeznek, pontosan tudják, hova igyekeznek.

Azok persze, akiknek nincs hova menniük, a két héten túl is a szálláson maradhatnak. Itt emeletes vaságyakkal, de új szekrényekkel, bútorokkal, zuhanyzókkal komfortos lakóhelyet élveznek, napi háromszori étkezést biztosítanak számukra. Rendszeresen felkeresik az itt élőket a Vöröskereszt és az egyházi szolgálatok képviselői, számukra külön helyiséget alakítanak ki a közeljövőben, hogy zavartalanul találkozhassanak a menekültekkel.

Az otthonukat elhagyni kényeszerűlt emberekről negyvennégyen gondoskodnak a befogadó állomáson, nővér, orvosi szolgálat, konyha működik értük. Kik élnek itt? Pethő Attila István, aki maga is Erdélyből települt át a hetvenes években, a legkülönbébb életsorsokról beszél. Volt, aki négy napon keresztül egy árokban húzódott meg a határ mentén, úgy tudott átszökni. Mások a vásárnap délután focimeccs után fogták

Szenes Hanna visszatért

volt annak, hogy milyen vétkesen hibázott a korábbi vezetés, amikor csatlakozott a cionizmus elítéléséhez – mondja most az államminiszter.

Értékteremtő közösség

– A véskorszak után életben maradt magyar zsidók közül sokan remélték, hogy 1945-tel a felszabadulás jött el – folytatja az eszmecserét a miniszterrel Mezei András. – És szép számban voltak köztük, akik zsidóságukból a pártba próbáltak „kitérni”. (Mezei nem mondja, de vele együtt az egész jelenlévő közönség tudja: sikertelen próbálkozás és csalóka remény volt ez.)

– Remélem, most eljön az igazi, a kettős felszabadulás – válaszol Pozsgay Imre. – Felszabadulás abban az értelemben is, hogy mindenki a nevére nevezheti önmagát.

– Most döntük a berlini falat. De a bennünk, a köztünk álló falak mikor dőlnek le? – kérdezi Mezei, és Ady szavait idézi az antiszemitizmusra utalva: „Ős patkány terjeszt kórt...”

Pozsgay Imre szerint magyarok és zsidók között a kötőanyag az a benső értelem lehet, ami benne hat a népi gondolatban is, az „urbánus” gondolatban is. „Itt él Közép-Európa legnagyobb zsidó közössége. Tudnia kell az egész országnak, milyen értékeket teremtett ez a közösség” – hangsúlyozza Pozsgay. És hozzáteszi: Legutóbbi nyugati tapasztalatai megerősítik a gondolatot, hogy a legnagyobb gazdagság forrása a tolerancia, az a lehetőség, hogy ki-ki szabadon vállalhassa önmagát. Ez a szabadság felelősséggel jár, az alattvalói állapot olykor kényelmesebb...

A zsidó népért és az emberiségért...

Az emlékesten felszólalt Nagy-Britannia budapesti nagykövete, valamint Peter Shore angol munkáspárti képviselő, volt kabinetminiszter, aki a szigetország parlamentjének két másik tagjával együtt egyenesen ebből az alkalomból érkezett Budapestre. (Félreértések elkerülésére: egyikük sem zsidó.)

– A zsidóságért küzdve Szenes Hanna az emberiségért harcolt – jelentette ki Peter Shore. Az izraeli törvényhozás egyik munkabizottságának vezetője, Chajim Norfu Szenes Hanna önfeláldozásának másik aspektusát hangsúlyozta:

– A zsidó népért áldozta fel magát, a zsidókért, bárhol élnek is. Ahhoz az ifjúsághoz tartozott, mely a zsidó népnek visszaadta az önmagába vetett hitet. A megadóan a halálba menő zsidó közkeletű arcképével a harcoló zsidó eszményét állította szembe és valósította meg.

*

A november 11-i budapesti emlékesttel Szenes Hanna visszatért a magyar társadalom, a magyar zsidóság történelmi tudatába, a hősök egyikeként, akinek az emlékét immár nyíltan tisztelheti.

szervezését a budapesti zsidók élete védelmében, akiket a hitlerista megszállók és magyarországi cimboráik a halálba készültek üldözni.

Három társával ejtőernyőn szállt le Szerbia hegyeibe, a német vonalak mögött. A partizánok segítségével jutott át Magyarországra, itt azonban társaival együtt hamarosan a fasiszták kezére került. A budai várban a nyilasok vérbírósága elé állították, és 1944. november 7-én kivégezték. 23 éves volt.

Az önazonosság hősei

„Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt

kis ország...”

...„ki gépen száll fölbe, annak térkép e táj...”

s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály...”

– Mezei András idézi Radnóti Miklós e sorait, azét a költőt, aki magyarnak vallotta magát, de zsidóként ölték meg. És talán épp akkor, midőn ezt írta, ugrott ki Szerbia fölött az angol légierő gépéből egy lány, akinek nem volt csupán térkép a magyar táj, és aki nagyon jól tudta, ki volt és merre élt Vörösmarty. Szenes Hanna, aki magyar versekben próbálta kifejezni magát, zsidónak vallotta magát. Miként ölték meg? – kérdezi Mezei And-

gon hivatalosan menekülteknek, a közvélemény nem ritkán románok bélyegzi.

A legnehezebben a gyerekek viselik ezt a terhet, gyakori az iskolások öngyilkossága. Megoldatlan kérdés a munkavállalásuk. Hivatalosan nem tudnak elhelyezkedni, a magánmunkáltatók kihasználják kiszolgáltatottságukat. A sokszor egy szál ruhában átszöközött honfitársait hónapokig dolgoztatják, hitegetik a fizetéssel, aztán pénz nélkül elküldik őket. Visszajönnek ilyenkor az állomásra, de tenni nem tudnak értük. Nincs érdekképviseletük, ez a legfontosabb

rás – Magyar ellenállóként? Angol katonaként? Zsidóként?

Ezen a minden tekintetben rendhagyó jellegű esten Pozsgay Imre a beszélgetőpartnere Mezeinek.

– Radnótié is, Szenes Hannáé is önként vállalt sors – válaszolja kérdésére. – Mindketten az önazonosság hősei voltak, nem lenne indokolt szembeállítani őket. Idegen gondolatok és idegen kényszerek tették hőssé és egyben áldozattá mindkettejüket, és idegen gondolatok, kényszerek tették áldozattá az országot is.

– Itt mellettünk, a pódiumon izraeliek ülnek – veszi át a szót Mezei András –, akik 45 éve hagyták el Magyarországot. A cionista ellenállás egykori résztvevői, Szenes Hanna küzdőtársai. Sok keserűség van a szívükben...

– Izraeli barátainknak van okuk a keserűsége – mondja Pozsgay Imre. Arról az „oktalan és sértő tapintatról” beszél, ami gátat vetett az elismerésnek és az együttérzésnek 1945 után. „Azután még ez se volt, csak a hallgatás.”

A cionista ellenállás, Szenes Hanna vértanúsága tilos téma volt negyven éven át. Pedig a cionistáknak a magyar antifasiszta ellenállók is sokat köszönhettek 1944-ben: a hamis iratok és igazolványok ezrei kerültek ki a titkos cionista nyomdából és jutottak ellenállók, menekülők, katonaszökevények kezébe.

A magyar-izraeli diplomáciai kapcsolatok helyreállítása nyílt bevallása

magukat és a határ felé vették útjukat, zavartalanul átjutottak.

Találkozunk az öt román fiúval is, akik Bukarestből indultak és fekete melegítőjüket azért vásárolták, hogy a sötétben észrevétlenül maradhassanak... Az ideérkezetteket egészségügyi vizsgálatnak vetik alá, elbészelgetnek velük, terveikről érdeklődnek. A nagy kérdés ugyanis az, hogyan tudnak gyökeret verni az új hazában.

A legszörnyűbb az, hogy a szülőföldjükön „bosgornak”, hazátlannak bélyegzett embereket, akik büszkéek voltak magyarságukra, Magyarorszá-

Bukarestből jöttünk...

Kapfinger András felvétele

Takács Zsuzsa

Nagy László:

Tájkép magammal

Tengerbe bukott napvilágtól
búcsúzkodok, lépnék utána:
hideg tajtékon holtan táncol
szívem öröme, ifjúsága.

Végső ez a stáció, végső,
ne lessetek, nagy vízhez értem,
eddig elértem – világ-sértő
arcom ezt jelzi mézsfehéren!

Legyek csak árva. Rám a mocsok
tündökölhet, hogy megigézzen,
ellene fürdök, itt pancsolok
rettegve a végzet vizében.

Visszaköpöm a halál ízt,
amit a habok dobálnak számba,
dolgom: el ne mocsanjak innét,
legyek élet s halál határa.

Hátamnál dombok: néhány emlék
bubosodik, ennyi a kincsem,
még nem hűltek le, – mint
kemencék
melegítik fázó gerincem.

LEVESEVŐK

A minap a pénteki Évgyűrűk tv-műsorában piacon kóborló nyugdíjasokat láttam. Már közel sem merészkedtek a standokhoz, csak amennyire a szemüveg követelte, mintha csak egy távoli, színes mesevilág bevehetetlen bástyái tornyosultak volna előttük a kofák kővér feneké mögött.

Pedig elhihetik nekem, közönséges zöldség-, sárgarépa-, káposzta- és karfiolhalmok meredtek rájuk. Hogy mitől siettek tovább, mintha nem is vásárolni jöttek volna? Hát a fekete nyelvű táblák miatt, vagy méginkább a rájuk vésett számoktól.

Bűnözők szoktak így „tartózkodni” a kamerától, pedig a riporter csak arról érdeklődött, mit szólnak ahhoz, hogy jövőre szabadáras lesz a piac?

A válaszok: – remélem, nem érem meg, majd levest eszünk – így az optimistább – nem akarom megtudni...

Ahogy néztem az egymásba kapaszkodó öreg párokat, meg a társ helyett üres hánccsztatyrokot szorongató pöttyös kezű öregasszonyokat, egyre inkább azt kívántam, hogy küldjük 4000,- Ft nyugdíjjal pihenni azokat, akik oly sokat tettek azért, hogy ez így legyen...

TE.

Az Ötösön

Az Ötös egy autóbuszjárat. Minden valamirevaló városnak van egy ötös számú járata. A miénk a vasútállomástól indul, a Csötönyi-völgyben a végállomása. Aztán fordul vissza.

A busz húsz perc alatt „szárguld” végig a hat kilométeres járatán. Rekordnak nem mondható e sebesség, nem szédül az utas rajta. Hacsak estefelé nem, amikor a buszvezetők némelyike nem érti a dallamot a csuklós hátsó feléről.

A buszt lehetne nyugdíjasok buszának is nevezni.

Ez az a járat, amelynek indítása előtt a Volán egyik akkori főembere azt mondta szakvéleményként: Majd szarok én az újságíróknak járatot ide indítani. (Ugyanis az újságíró, aki mindig személygépkocsival járt a birtokára, összegyűjtött 160 aláírást a kérelemre. És lett busz, azóta a járat igazolta a szervezőt, itt üresen a kocsik soha nem járnak. Sőt.)

Nyugdíjasok ülnek a kocsiban. Majd mindenki tudja a helyét, utastárs véletlenül sem foglalja el Zsoldos api helyét, nem ül törzsutas a Varga Pista első helyére, Wágner Pistának kijár a jobb oldali egyedül álló első ülés. Szóval ezek a Pisták, Lajosok, Jenők nem apró gyerekek. Hanem mind túl a nyugdíjkorhatáron. Többen közülük már bérlet nélkül utaznak.

Itt van például a Lajos bácsi! Nyolcvannégy éves. Mindennapos utas. A másik Lajos bácsi a fiatalabb, hetven éves. Tarisznya van a nyakában. Abba nyúl bele, csíp egy kis ételt, szájába teszi s köszöni a jó étvágyat kívánók jószágát. Aztán itt van Rozi néni. Hetvennégy éves. Rámaradt az 1200 négyesgölgöl hagyományos öreg szőlő. „Muszaj művelni, a gyerekeknek nem kell.”

Imre a valamikori kiváló taxis zsebben tartja a kezét, az indulás előtt meggyújtott szivart a végállomáson így könnyen életre kelti.

Aztán itt vannak még agrármérnökök, régi pártemberek, főrendőrök. Mind nyugdíjas, vagy „korhaladott”. S ezekről mondta a Volán egyik aligazgatója, úgy hét éve, hogy „... A rossebb az a sok öreg, nem fizetnek, csak filléretet, mi meg gürcölhetünk, hogy ne fizessünk rá a járatra...” Az alvólagazgató azóta nyugdíjas. Autóbuzson még nem láttam ülni.

De ezek közé az öreg harcosok közé mindig szívesen ülök. Fiatalságukat most élék igazán. Van mindegyiknek birtoka. Ott macska, kutya, kacsa, apró, száz forintos malacok. (A Szekszárdi ÁG a selejtes malacokat száz forintért adja, háromból egy fölnevelhető! Nyugdíjasnak való portéka lesz belőle, olcsón, mert gaz, ételmaradék, zöldség stb. és egy kis kukorica még akad a tanya körül.)

Ezek a kis birtokok adják a nyugdíjpótlékot.

A Baranya-völgyben, Faluhelyen, Cinkában, Csötönyi-völgyben több mint ezer apró birtok van. A tulajdonsok kilencven százaléka nyugdíjas.

Ezért is mondható az Ötös nyugdíjasjáratnak.

Amelyen annyi hírt hall az ember, hogy jó lesz a jövőben erről rendszeresen írni, s megtudhatunk sok városi pletykát meg híreket.

Pálkovács Jenő

Tél előtti munkák a kiskertekben

A nyári forróság alaposan megviselte a konyhakerteket és a gyümölcsöket. Egyes később érő zöldségek a vízhiány következtében sem tudtak úgy fejlődni, ahogyan az kívánatos lett volna. Ezért a gyümölcsök aprók maradtak és koraérés következett be. A szőlők sok helyen aprószerűek és emellett nagyon rákaptak a seregélyek is, mert csak szőlőkből tudják az életfeltételükhöz szükséges nedvességet részben biztosítani.

Mindezek ellenére a kertészkedő ember már megkezdte, vagy most kezdi meg előkészületeit, hogy a jövő évben is legyen termése. Amíg a talaj olyan, hogy ásni lehet, azt végezni kell, hogy a várható téli csapadék kelendőképpen leszívárogon a talajba. Ha meg vetni és dugványozni lehet, az se

maradjon el. Jól teszi, aki a hagymamagot ősszel elveti, eldugványozza a vörshagymát és a fokhagymát. Ez utóbbi biztosan több és szebb termés hoz, mint a tavasszal dugványozott.

Ősszel van az ideje az áttelelő, úgynevezett téli saláta ültetésének csakúgy, mint az ádventi káposztának. Ha letakarjuk a kemény tél előtt szalmával, törekkkel, nem fagy ki a palánta.

Kisebb területen érdemes spenótot vetni, fagyutó cukorborsóval próbálkozni. Ha bejön, akkor korán vitamindús zöldségféléhez juthatunk.

Aki a nagy szárazság után nem kerséggel tölti idejét, hanem időben munkához lát, bizakodással tekinthet egy újabb év felé.

Kiss József

Macskássy Izolda: Ketten (Berta és Sándor)

RTV

KOSSUTH RÁDIO 8.20: Eco-mix. Gazdasági magazin. 8.50: Külpolitikai figyelő. 9.00-11.00: Napközben. 11.05: Pásztoralok pásztorok ajkán és hangszere. 11.30: Radióton korongokról. 11.35: Szép remények. 12.45: Törvénykönyv. 13.00: Klasszikusok délidőben. 14.05: Menekülők. 14.32: Dzsesszmelódiák. 15.00: A Népzenei Hangos Újság melléklete. 16.00: Tizenhat óra. 16.15: Zeneiskolásoknak zeneiskolások muzsikálnak. 16.25: Ország-város-híres ember. 17.00: Rólunk van szó! 17.05: Poggyász. 17.30: Szerelmi kettősök operetekből. 17.55: Ipargazdák. 18.05: Látuk, hallottuk, olvastuk. 18.30: Esti Magazin. 19.15: Sportvilág. 19.30: Hol volt, hol nem volt... 19.39: Vavrincz Béla: A pusztán. 19.50: Gong. 20.00: A külpolitikai rovat műsora. 20.30: Találkozásom a népzenevel. 20.50: Henry Mancini zenekara filmzenéket játszik. 21.12: Rádiószínház. 22.00: Hírvilág. 22.30: A kilencvenes évek. 22.40: Kinek az érdeke? 23.10: Operast.

PETOFI RÁDIO 8.05: Rivaldafényben. 9.05: Látogatásban a Néprajzi Múzeum zenei osztályán. 9.35: Sanzonok. 10.05: Hajszálygökök. 10.20: Magnóskor figyelme! 11.05: Családi tükrök. 11.35: Rólunk van szó! 11.40: Patkó dobogás. Övodások műsora. 12.10: Nóták. 13.05: A tegnap slágereiből. 14.00: Beszéljen a néző! 14.30: Könnyen felejthető? 15.05: Zenelet. 17.05: Kölyökrádió. 17.30: Ötödik sebesség. 18.30: Pop-regisztr. 19.05: Garázs. 19.35: Egy hajóban. 20.05: Albumajánlat. 21.05: Kívánságműsor. 22.00: Asszonyorsók. 23.10: Sporthíradó. 23.20-0.14: A Yello együttes felvételeiből.

BARTÓK RÁDIO 9.08: Zenekari muzsika. 9.55: Zenetörténeti értéktár. 10.40: A magyar nyelv századai. 10.55: A sorsolás. 11.10: Erkel: Névtelen hősök. 12.43: Respighi: Róma kútjai - szimfonikus költemény. 13.00: Ne féljünk a farkastól! 13.55: A VII. debreceni Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál hangversenyei. 14.20: Évszázadok mesterművei. 15.27: Alekszandr Ognycsev operáriákat énekel. 16.05: Abaúji pásztoralok. 16.25: Magyar zeneszerzők. 17.00: A Svéd Kamarakórus és a Svéd Rádió énekkara énekel. 17.39: A bécsi Concentus musicus kamarazenekar játszik. 18.30: A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora Szedgről. 19.05: Por favor. Spanyol nyelvű kezdőknek. 19.20: Follow Through. Angol tárgyalgás középfeladatoknak. 19.35: Salzburgi Mozart Hét 1989. 21.21: Zenekari muzsika. 22.30: Napjaink zenéje.

SZABAD EURÓPA RÁDIO 6.00: Kezdődik a nap: hírek, hírmagyarzatok, műsorismertetés, napi kalendárium, zene. 8.00: Hírek. 8.10: Forgószínpad. 8.45: Nemzetközi sajtószemle. 9.00: Hírek. 9.10: Autórádió. 9.40: Hobbik. 9.50: Párizsi magyar figyelő. 10.00: Hírek. 10.10: Emberek, művek, események. 10.40: A technika világa. 11.00: Hírek. 11.10: Forgószínpad. 11.45: Nemzetközi sajtószemle. 12.00: Déli hangverseny. 12.10: Az élet megy tovább. 12.40: Történelmünk útja. 13.00: A Mai nap és műsorismertetés. 13.30: Nyitott szemmel. 13.40: Könyvismertető sorozat. 14.00: Hírek. 14.10: Emberek, művek, események. 14.40: A technika világa. 15.00: Hírek, műsorismertetés. 16.00: Hírek. 16.10: Az élet megy tovább. 16.40: Rádiógyetem. 17.00: Hírek. 17.10: Forgószínpad. 17.45: Nemzetközi sajtószemle. 18.00: Hírek. 18.40: Könyvismertető sorozat. 19.00: Hírek. 19.10: Kommentár nélkül. 19.40: Könyvszemle. 20.00: Hírek. 20.40: Tallózás magyar folyóiratokban. 20.50: Méréleg. 21.00: Forgószínpad. 21.45: Nemzetközi sajtószemle. 22.00: A Mai nap késő esti kiadása. 22.30: Autórádió. 23.00: Hírek. 23.10: Kommentár nélkül. 23.40: Könyvszemle. 24.00: Hírek. 0.10: Nemzetközi sajtószemle. 0.25: Tallózás magyar folyóiratokban. 0.35: Méréleg. 0.45: Műsorzárás.

TV1 9.00: Képtűzés. 9.05: Tévétorna nyugdíjasoknak. 9.10: Leonardo és köre. Olasz képzőművészeti film. 10.00: Hármass csatoma. 10.45: Stúdió '89. 11.30: Képtűzés. 14.50: Hírek. 14.55: Spanyolország - Magyarország - világbajnoki selejtező labdarúgó-mérkőzés. 16.45: Déli videóújság. 16.55: Správy - hírek szlovák nyelven. 17.00: Kézenfogva. 17.10: Sorstársak. 17.30: Alpok-Adria magazin. 17.55: Betűreklám. 18.00: Tájéka, városok, emberek. 18.45: Reklám. 18.50: Esti mese. 19.00: Színházi este... I. rész. 19.20: Reklám. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05: Színházi este. II. rész. Kb. 22.45: Híradó 3.

TV2 17.00: Képtűzés. 17.15: TV2. Benne: Reklám-Riportok - Időjárás - Zene. 17.45: Torpedó. 18.00: Telesport. 18.25: Gyerekeknek! 18.50: TV2. 19.00: Az idő és a szél. Brazil tévéfilmsorozat. 19.49: TV2. Benne: Popkorong. 21.00: Híradó 2. 21.20: TV2. 21.30: Napzáta. 22.15: Miss Julie. Finn tévéfilm. Kb. 23.15: TV2.

RTL PLUS 6.00: Halló Európa - Jó reggelt Németországnak! 9.10: A Springfieldek története. 10.05: Játékshow. 10.35: Telebutik. 11.00: Barretta. 11.45: Ragazzi. 12.30: Komolyzene dél-

időben. 13.00: A mai nap műsora. 13.05: Telebutik. 13.30: Kaliforniai klán. 14.15: Tenisz. 15.45: Üzleti hírek. 15.55: Hírek. 16.00: A Springfieldek története. 16.45: Gazdagok és székpek. 17.10: Játékshow. 17.45: Pronto Salvatore. 17.55: Hírek. 18.00: New York őrangyala. Krimisorozat. 18.45: Híradó. 19.12: Időjárás-jelentés. 19.20: A U. S. S. Georgetown repülőgéphordozó. Akciófilmsorozat. 20.15: Csak komputerek gyilkolnak halkan. Francia bűnügyi vígjáték. 21.45: Sztárvígyvedek, trükkök, perek. Filmsorozat. 22.40: Hírek. 22.50: A hét. 0.00: Bergerac. Krimisorozat. 0.50: Aerobic. 1.00: Tenisz.

SUPER CHANNEL 7.00: Napkezdés. Hírek, időjárás. 8.00: Egyveleg. Könyvzenei koncertek, klipek. Közben: 11.55 és 13.55-kor Európalia. 14.30: Forró drót. Könyvzenei műsor. 15.30: Take Off. Könyvzenei műsor. 16.30: Hullámhosszon. Élő telefonos műsor. 18.30: Transzmission. Fiatal zenei tehetségek bemutatása. 19.30: Időlánc. A tavalyi év sorozataiból. 20.00: Szuper vakációk. Utikalauz. 20.30: Der Spiegel. 21.00: India arcai. 21.30: A világ ma. 22.00: Hírek, időjárás. 22.10: Európalia. 22.15: Európai üzleti hírek. 22.45: Nemzetközi hírmagazin. 23.15: Az ITN hírműsorai: a hét eseményeinek elemzése. 23.45: Der Spiegel. 0.10: Hírek, időjárás. 0.20: Egyveleg. 1.20: Időlánc. A tavalyi sorozatokból. 1.50: Egyveleg. 2.00: Műsorzárás.

TV5 16.05: Hírek. 16.13: A törvény nevében. 17.10: Esély a daloknak. Varieté. 17.30: Konyhatitkok. Michel Oliver receptjei. 18.00: Számok és betűk. Játékos vetélkedő. 18.20: Pihenődő. 19.00: Lökharítók. Autós magazin. 19.30: Hírek, időjárás. 19.40: Csillag papiros. 20.00: Közterület. Claude Sérillon magazinja. 21.30: Kanada kétkeréken. Utifilmsorozat. 22.00: Tv-híradó. 22.25: Szent este. Varieté. 23.55: Ex libris. Irodalmi magazin. 0.55: Műsorzárás.

SATI 6.00: Jó reggelt a SATI-gyel! 8.30: Hírek. Időjárás. 8.35: Közkórház. Családsorozat. 10.00: Hírek. Időjárás. 10.05: Tévébolt. 10.30: A tortugai kalózkod. Amerikai játékfilm. 12.15: Divatötlek. 12.30: Szerencsekerek. 13.00: Tévétőzse. 14.00: Műsorelőzetes. 14.05: Niklaas, a flandriai fiú. Rajzfilmsorozat. 14.30: Egészségvédő ötletek. 14.40: Közkórház. Családsorozat. 15.30: Boldog napok. Családsorozat. 15.55: Az arany lövés. 16.05: Örült vadnyugat. Westemsorozat. 17.00: Hírek. Időjárás. 17.10: Szomszédok. Családsorozat. 17.35: Piaci ötletek. 17.45: Műsorelőzetes. 17.50: Az Enterprise űrhajó. Bci-fi-sorozat. 18.45: Híradó. 19.00: Szerencsekerek. 19.30: Fantáziasziget. Fantáziasorozat. 20.25: Időjárás. 20.30: Spenser. Krimisorozat. 21.25: Hírek. 21.30: Vihar a Nílus felett. Angol játékfilm. 23.20: Hírek. Sport. Időjárás. 23.30: Vigyázat, magasfeszültség! Krimisorozat. 0.40: Műsorelőzetes.

OSZTRAK TELEVÍZIO 1. műsor: 9.00: Hírek. 9.01: Csodálatos évek. 9.30: Francia nyelvtanfolyam. 10.00: Iskolatév. 10.30: Az argenteuili kertész. Francia-NSZK film. 11.55: Lomtár. 12.10: Külpolitikai magazin. 13.00: Hírek. 13.10: Mi. 13.40: Diagnózis. 14.20: Batman. 14.45: Földreszállt angyal. 15.35: Heathcliff és Riffraff. 16.00: A lila Lollipop. 16.35: Mini műterem. 17.10: Gyermektörténet Zimbabwéből. 17.35: Mini klub. 17.55: Philipp, az egér. 18.00: Mi. 18.30: Wichernek a szomszédokból. 19.30: Tv-híradó. 20.00: Tv-híradó. 20.00: Sport hírek. 20.15: Ezek a Drombuschék! 21.15: A római lány. Olasz tv-film. 22.45: Oldalpillanatok. 22.55: Hírek. 23.00: A kos. Francia-kanadai kalandfilm. 0.40: Hírek.

2. műsor: 16.50: Művészlexikon. 17.00: Épitési, lakni, élni. 17.30: Tájéka és emberek. 18.00: Csodálatos évek. 18.30: Wurlitzer. 19.00: A tartományok mai napja. 19.30: Tv-híradó. 20.00: Kulturális hírek. 20.15: A fehér hegyek birodalmában. 21.45: Újdonságok a moziban. 22.00: Tv-híradó 2. 22.20: 1-2-x. 22.25: Emlékezők. Interjú Hannes Androsch-sal. 23.25: Sport, majd: Hírek.

JUGOSZLÁV TELEVÍZIO 1. műsor: 8.10: Műsorismertetés. 8.15: Hírek. 8.20: Tv-naptár. 8.30: Pipi a Hosszú Harisnya - sorozat gyermekeknek. 9.00: Iskolatév. 10.30: Hírek. 10.35: Iskolatév. 12.30: Hírek. 12.35: Műsorismertetés. 12.40: Elmulasztották - nézzék! 15.05: Műsorismertetés. 15.10: Hírek. 15.15: Éjszakai program. 16.30: Magyar híradó. 17.15: Tv-napló I. 17.35: Gyermekműsor. 18.05: Számok és betűk - vetélkedő. 18.25: Dokumentumprogram. 19.10: Időjárás. 19.13: Rajzfilm. 19.30: Tv-napló II. 19.53: A mai sport. 20.00: Mozi-szem - játékfilm. 22.35: Tv-napló III. 22.55: Angol nyelvű hírek. 23.00: Éjszakai program. 1.00: Hírek. 1.05: A csütörtöki program ismertetése.

2. műsor: 16.25: Műsorismertetés. 16.30: Hírek. 16.35: Tv-naptár. 16.45: A világ végtelejében - oktatóműsor. 17.15: Iskolatév. 18.15: Zágábi panoráma. 18.30: Karlovaci, siseki, gospici, bjelovári és varazdini körzeti program. 19.30: Tv-napló. 20.00: Zenei est. 21.37: Időjárás. 21.40: Scientia Jugoszlavia. 23.10: A csütörtöki műsor ismertetése.

Az RTL PLUS, Super Channel, TV5 és SATI műsorát részletesen közzé a Telehold

Nikolits Árpád

Egyedül maradt parasztasszony döbbenetes panasza is lehetne... Az özvegység, az elhagyatottság, a szegénység rejtőzik e sorokban. Egy hajdani nincstelen parasztcsalád sorsát, küszködését bizonyító papírmagyarádnyok égnek: adóívek, tiszteltteljes rimánkodások és gróf tisztítottjához felbélyegzett legeltetési engedélyért soványka disznaja számára.

TEMETÉSEK

És ég a tűz, lángok martaléka lesz az örökség, egy tisztességes élet maradványa.

S még egy utolsó bejegyzés áll a széthullott imádságkönyvben:

„Ez a könyv anyai nagyanyám öröksége. 1914.”

Csak ennyi, egyetlen szóval se több.

Amikor már levonulóban voltak a nagy vizek s elcsendesedtek a „mi lesz velünk istenem” izgalmi, egy másik öregasszony is meghalt a Telekben. Előző héten eltörte a lábát - mondták. Az igazság azonban más volt. A nagyon sovány öregasszony beleszorult a budi ülőkéjén vágott nyílásba. Az egyik szomszéd ember emelte ki Mari néni oly szerencsétlenül, hogy eltört a combcsontja. Akkor még nem tudták. Másnap Mari néni felkelt az ágyból, elesett, nem tudott visszafeküdni. Már két napja a tapasztott földön feküdt a nyárkonyhában, körmével gödröt vajt a döngölt padlóba. Ugy találtak rá a szomszédok. Feltűnt nekik, hogy napok óta ki sem jött az udvarra. A jó emberek ágyba fektették s ő csöndesen, néha nyögdecselve a halált várta.

„Orvost ne hívjanak - mondta -, mert nincs pénzem, csak a halál jöhet. Eleget élte.n. Öltöztessenek feketebe.”

Evtizedekkel ezelőtt vásárolt fekete ruhája vállán lógott a régimódi szekrényben. Állott levendula szaga volt. Másnap az orvos megvizsgálta Mari néni.

„Nem lehet gipszbe tenni - hangzott mint szentencia az orvos véleménye - ebben a korban már nehezen gyógyulnak a csontok. Hány éves a néni?”

„Nyolcvanhét” - válaszolta a szomszéd.

„Hozzátartozója van? - kérdezte az orvos.

„Fogadott fia a másik faluban él.”

„Üzenjenek érte.”

Üzentek. Már két napja halott volt, amikor beállított egy szekérrel. Feldobták a koporsót, a lovak elindultak a szomszéd falu felé. Még sokáig láthatott a

szekeret a dolmán, mert a folyó kannyargó medrét követték. A bakon ülő két kalapos férfi körvonala az égre rajzolódott, ahová az öregasszony is igyekezett. A koporsóra kötött fehér papírkoszorúk, a szomszédok ajándékai, messzire világlottak a lemenő nap fényében. Öregasszonynak utolsó útjára már a fehér szín a tisztesség, akár szülőanyának esküvő napján. Bárhogyan is éltek, a halál verejtékében megüstülnek, felmentik őket elkövetett bűneik alól az emberek, a túlélők s ha jól nem tudnak, vagy nem akarnak, rosszat akkor se mondanak róluk, csak adomákat, mesébe illő történeteket.

„Volt egyszer, hol nem volt, élt egy furcsa öregasszony. Nagyon szegényen, magára maradtan tengette napjait. Ura a háborúban maradt, gyerekei pedig... Volt egy kakasa, néhány tyúkja, a tojásokat eladta...” - kezdődhetne a mese. De ki az közülünk aki meg tudja érteni az egyedüllét szótlan magányosságát, a gazos, megmunkáltlan kert sürgető szükségét, amikor már nincs erő felemelni a kapát, de olykor-olykor a beszédre még futja.

Mikor beszélgetnek az öregasszonyok?

Ha véletlenül találkoznak a kútnál, ha a csorda legelőre megy, este amikor hazafelé tart, az orvosi rendelő előtt, a postára várakozva. Vasárnapokon kapuk előtt ülnek alacsony gyalogszékeken, borsót vagy babot fejtenek. Akkor. Az idegen azt hihetné, hogy mindig ugyanarról tárgyalnak, fejbőlintásuk éppolyan mint a múlt héten, fekete vasárnapi kendőjük pont úgy van megkötve s időnyitte arcuk ráncai is változatlanok. Félmondataik sorszorozók s hiába szól a harang gyülekezőre a templom üresen marad. Istent magukban hordozzák. (folytatjuk)

Születéstől a gyógyszerházig

Az MDF egészségügyi programjáról

A Magyar Demokrata Fórum II. országos gyűlésén a mezőgazdasági programtervezet némely pontja és a világhiállítás megrendezésének problémái mellett az egészségügyi szekcióban megtárgyalt programtervezet bizonyos kérdéseit is a novemberi választmányi ülés elé utalták szavazással a küldöttek. Ennek a programtervezetnek az ország lakosságát érintő gondjairól kérdeztem dr. Kiss Gyulát, az egészségügyi szekció vezetőjét.

– Köztudottan a válások mellett az élve születések számának csökkenése jelenti a magyar családi életet széteső tendenciáit. A magyarság országhatárainkon belüli népszaporulatának egyre aggasztóbb tüneteit mutatja az előrejelzés is, mely szerint kétezerre hatszázezerrel, kétezeregyvenre három és fél millióval csökken az ország lakossága. Az MDF megpróbálja az orvosokat és a romló gazdasági helyzetet figyelembevéve a legoptimálisabb művi terhesség-megszakítási rendelkezést ajánlani programjában.

– Miből áll ez?

– Mindenekelőtt adminisztratív korlátozásokat nem tervezünk. A gyermekvállalást alapvető emberi jogként ismerjük el és a nem kívánt terhességet családtervezési programmal kívánjuk megelőzni. Ugyanis a művi terhesség-megszakítással ez a társadalom már legalább negyven éve bajlódik. Két érdek és két érték áll egymással szemben. Az egyik a társadalom érdeke, amely változott a politikai történetünk során, hiszen egy idő-

ben nem hogy dicsőség, de kötelesség volt még lányanyáknak is szülni, a másik az ember egyéni boldogulásának erkölcsisége. A vita akörül zajlott a szekcióülésünkön, hogy az MDF-nek, amely jelentős részben keresztény szociális vagy keresztény demokrata erkölcsiséget próbál tükrözni, mindenképpen abortuszellenesnek kell lennie. Így az orvos kollégák körömszakadtáig védtek a megszületendő gyermek jogát, arra hivatkozva, hogy az már egy élő ember, az orvos pedig az élet védelmére esküdött fel. Ezzel szembenállt viszont az a vélemény, hogy ez ugyan igaz, de a jelenlegi gazdasági, társadalmi viszonyok nem olyanok, hogy minden családban, minden terhes nőnél a születést lehetővé tegyék. Ezenkívül hivatkoztak arra is, hogy személyes szabadságjoga minden nőnek, kíván-e szülni, vagy sem. A két nézet összecsapásából született az a kompromisszum, amely szerint az MDF ugyan erkölcsi alapállásánál fogva ellenzi a nem orvosi indikációból történő terhesség-megszakítást, de ezt nem kívánja adminisztratív eszközökkel érvényesíteni, mint ahogy erre már volt példa az ötvenes években.

– Mi a javaslat lényege?

– Az, hogy a művi terhesség-megszakítás csökkentésére ne az adminisztratív tiltás, hanem az ésszerű, felhasználható családtervezést propagáljuk, amely feleslegessé teszi az abortuszt. Továbbá javasolja az orvosoknak azt a jogát, hogy amennyiben lelkiismereti okból nem kívánnak, ne legyenek kötelezhetőek abortusz végzésére.

– Ez felemás megoldásnak tűnik.

Hiszen nehéz egy orvosnak eldönteni, hogy az az asszony és főként lány, aki a létminimum határán él, akkor most ne szüdjön és várjon addig, amíg anyagiilag jobb helyzetbe kerül, vagy pedig a születendő élet jogán igen szüdjön. Gondolva itt az ország lakosságának egyre vérszjósóbb csökkenésére.

– Ez nem az orvos dolga. Nem az orvosoknak kell dönteni szociális kérdésekben, ők csak egészségügyi javaslatot tehetnek, bár pont ezért tárgyalja majd a választmány is ezt a kérdést.

– Az egészségügyi programtervezetben szóba került a társadalombiztosítás szintén eléggé meg nem oldott helyzete, s itt az MDF javallata, hogy a jövőben majd arányosan kell levonni. Ez mit jelent?

– A társadalombiztosítás, illetve az egészségügy fenntartásának költsége-

it, amely ezentúl a biztosítókat terhelné, nem elsősorban a munkavállalóktól befizetendő biztosítási díjakkal tartanánk fenn, hanem az államnak olyan vagyoni helyzetet kell teremtenie, olyan tőkét kell juttatnia az egykor államosított tőkék megváltásaképpen a biztosítók számára, amely lehetővé teszi a biztosítási díjak ésszerű szintetartását. Tehát ne kerüljön többre, mint jelenleg, hanem kevesebből is jobb egészségügyet lehessen csinálni. Ez azonban a társadalmi szolidaritás alapján keresetarányosan próbáljuk meghatározni, abból kiindulva, ha egységes lenne, hiszen mindenki egyformán megbetegedhet, akkor olyan magasnak kellene megállapítani a biztosítási díjak összegét, hogy a legszegényebb rétegek számára az már megfizethetetlen lenne.

– Körülbelül százalékos arányban mit jelentene ez?

– Ebben az esetben az egészségügyi biztosítás díja 15–20% között mozogna. Vagyis a mostani 10% helyett. Ez az alacsony keresetűek százalékában értendő, tehát körülbelül havi ezer forint. Ennek ellenében mi azt javasoljuk, hogy keresetarányosan legyen megállapítva, aki teheti, vállaljon nagyobb összeget, ami nem lineárisan, hanem regresszíven értendő. Például, ha valaki 5000,- Ft-ot keres, akkor 10%-ot kellene fizetnie, vagyis 500,- Ft-ot. Ha valaki – ad abszurdum véve a példát – 100 000,- Ft-ot keres, akkor annak a 10%-a 10 000,- Ft lenne, de akkor csak 8000,- Ft-ot fizessen, vagyis csökken a százaléka. Abszolút értékben 8000,- Ft a másik 500,- Ft-al szemben, de relatíve 8% az előző 10%-hoz képest. Ennek pontos, részletes kimunkálása nem a mi feladatunk, ez biztosításmatematikai kérdés, számtalan összefüggése van. A mi célunk csupán az, hogy meghatározzuk azokat az erkölcsi normákat és elveket, melyeknek alapján majd a szakértők ezt kellő pontossággal kimunkálják.

– Felmerült a szekció gyűlésén, és így az országos gyűlés hallgatóságát is a gyógyszerházi munkatársaknak gyakorlata. Itt is fonák helyzet alakulhat ki, ha mindenki működtethet – a vállalkozói szemlélet elburjánzását, vagy ha úgy tetszik jogát figyelembevéve – gyógyszerházi, akinek pénz van. Mondjunk egy eddig pulóverekkel üzletelő butikos is, aki jól megszédítte magát az elmúlt esztendőben, viszont ehhez semmiféle végzettsége nincs?

– A mi elképzelésünk szerint az ilyen vállalkozó nem működteti a gyógyszerházi, hanem birtokolja, vagyis tulajdonosa. A gyógyszerházi ma sem a gyógyszerész a tulajdonosa, hanem az állam és az csak természetes, hogy a jövőben is csak gyógyszerész üzemeltethet gyógyszerházi. Itt csak arról van szó, ki vásárolhat, ki lehessen a tulajdonosa egy gyógyszerházi. Tehát tulajdonos bárki lehet, üzemeltető csak gyógyszerész. Egyébként, ha több gyógyszerész lesz, több tulajdonos, akkor a gyógyszerészek válogathatnak a munkahelyek között, a munkaadók között, hogy szakképzettségüknek és társadalmi felelősségüknek súlya szerint hol és mennyi fizetést keresnek, szemben az egységes, jelenlegi helyzettel, amikor is a fizetések központilag kreáltak.

v. horváth

Rangja és foglalkozása: háziasszony

Napjainkban egyre gyakrabban esik szó arról, miként lehetne visszaadni (visszaszerezni) a háztartás vezetésének rangját, becsületét. Ismeretes, hogy a célhoz csöppet sem közelítő ördögi körök igen szép számmal vannak, hogy csupán jelen gazdasági helyzetünkre utalj. Persze, nem arról van szó, hogy „Asszonyok, vissza a fakanálhoz”, hanem arról a választási lehetőségéről, amely jár bárkinak – mégpedig úgy, hogy az illető bármelyik variáció mellett dönt, az ne jelentsen semmilyen tekintetben hátrányos helyzetet számára, de családjáéra sem.

Tudom, hogy a korábbi évtizedek torzulásait – a bevett szokásokkal, a megadott tantervekkel és sok más egyébvel együtt – egyik percről a másikra nyomtalanul nem lehet kitörölni az életünkből. Például azért sem, mert a megmosolyogni valóan bájos makramé virágtartó hét-nyolc éves fiúnk izzadságos munkáját és az ajándékozás perceit idézi; a festett és faragott fadoboz pedig kislányunk munkájára emlékeztet, valamint a „szögelési balesetekre”, a megkülönböztetett ujjacszkákra. Néhány esztendővel ezelőtt szabályosan eretneknek számított az a pedagógus, aki saját elhatározásából elkezdte tanítani a hatodik, hetedik osztályos lányokat a palacsintásítás és a melegszendvics készítésének fortélyaira... Persze, a dolog nem ennyire egyszerű, viszont ennél jóval szomorúbb. Éppen ezért örülhetünk, hogy a Művelődési Minisztérium az általános iskolák számára háztartástan oktatásának bevezetésén töri a fejét, elismerve, hogy erre igen nagy szükség van. Mint hallom, még nincs tanterv, a bevezetés pontos idejét sem határozták meg, jelenleg intenzíven tájékoznak, majd készítik a terveket... s mindazt, amire még szükség lehet. Tudom, bizonyos dolgokba nem lehet csak úgy belevágni. Mert mindent alaposan elő kell készíteni, meg kell teremteni a szükséges „anyagi eszközöket”, figyelemmel kell lenni az oktatáspolitikára, föl kell mérni, be kell bizonyítani a dolog szükségességét... és folytatható lenne a sor tovább. Csak attól tartok, hogy megint úgy járunk: a hosszas előtanulmányok és a feltételek megteremtése között elvész a palacsintásítás, vagy éppen a szönyegtisztítás...

Az elmúlt héten munkatársaink beszámoltak a Graz melletti kis falucskában igen jól működő gazdaszónykepzőről, amelyre annak idején Litter József, a Baranya me-

gyei szentlőrinci Újhelyi Imre Mezőgazdasági Szakközépiskola igazgatója is felfigyelt, s azt modellnek tekintve saját arcunkra megteremtette (persze, támogatással, rengeteg utánjárással, néhány fintor és talán több elismerő szó kíséretében) a nagyközségben idén beindult és kísérleti jelleggel működő gazdaszónykepzést. Vagyis egy olyan iskolát teremtettek meg újból Szentlőrincen, amelynek 1948 előtti nagy hagyományai voltak hazánkban is.

Az úgynevezett MEM gazdasági iskola háztartási tagozatán huszonegyen tanulnak, s az érettségizett fiatal nők elvégezve az egyéves – bentlakásos – kurzust, arról képesítést is kapnak. A háztartási munkálatokon kívül természetesen azt is megismerhetik, hogy miként végezhetőek leggazdaságosabban a különböző háztartási tevékenységek. A legfontosabb szakmai ismereteket sajátíthatják el az állattenyésztésről, növénytermesztésről, kertészeti munkálatokról, ami azt jelenti, hogy a jelenleg tanulóknak majd a háztáji gazdálkodásban is megállhatják helyüket. Az iskola tantervét úgy állították össze, hogy aki elvégzi azt az egyesítendő tanfolyamot, nemcsak főzni, varrni tanul meg, hanem biztos kézzel foghat hozzá lakása berendezéséhez, szakszerűen tud beteget ápolni. Ezen kívül az idegenforgalom tudnivalóival is megismerkednek a hallgatók, de gépelni és könyvelni is megtanulnak. Úgyhogy aki az oklevél megszerzését követően mégsem a háziasszonyi rangot, beosztást vállalja, az például bedolgozást vállalhat termelőszövetkezet melléküzemágában, kasszövetkezetben vagy akár varrodában, illetve az idegenforgalomban.

Amennyiben oklevélüket egyszerűen csak berakják a fiókba, akkor is igen sokat nyertek, mert háztartásukat könnyűszerrel és hozzáértéssel vezetik majd, s nem okoz gondot nekik a zokni megstoppolása, vagy egy függöny megvarrása és sok más egyéb sem.

S ezeket a sorokat írva is csak arra tudok gondolni, hogy milyen nagy tett volt a szentlőrinci iskola részéről ezt az oktatási formát kezdeményezni és fölállalni. Mert ennek elvégzése lehet egyik garanciája, hogy az ott végzők családjai harmóniában élhessenek, s ha pedig elhelyezkedési gondjuk adódik, ezáltal az is megoldódhat.

Györfly László

Kifogták csapataink

Szovjet és román ellenfél

Kedden Baselben megtartották az európai férfi kézilabdakupák negyeddöntőinek sorsolását. A szerencse nemigen kedvezett a még versenyben levő két magyar csapatnak, hiszen a Rába ETO-nak a BEK-ben erős szovjet, a VÁEV-Bramacnak pedig a KEK-ben nem lebecsülhető román ellenfél jutott. A párosítás:

BEK:
TuSEM Essen (nyugatnémet) – Chromos Zagreb (jugoszláv)
Rába ETO – SZKA Minszk (szovjet)

Redberglids Göteborg (svéd) – FC Barcelona (spanyol)
Worwärts Frankfurt (keletnémet) – US Creteil (francia)

KEK:
VfL Gummersbach (nyugatnémet) – Grasshoppers (svájci)
TV Grosswallstadt (nyugatnémet) – Teka Santander (spanyol)
Minaur Baia Mare (román) – VÁEV-Bramac

Drott Halmstad (svéd) – Wybrzeze Gdansk (lengyel)
IHF Kupa:

Caja Madrid (spanyol) – THW Kiel (nyugatnémet)
Dukla Praha (csehszlovák) – SC Magdeburg (keletnémet)
GOG Gudme (dán) – Szkiif Krasznodar (szovjet)

USM Gagny (francia) – Proleter Zrenjanin (jugoszláv)

Az első mérkőzéseket – az elől álló csapatok otthonában – március 12. és 18., a visszavágókat pedig március 19. és 25. között kell lejátszani.

A VÁEV-BRAMAC ügyvezető elnökét, Hajnal Csabát az esélyekről kérdeztük.

– Összességében nem lehetünk túl boldogok a sorsolástól, de ez nézőpont kérdése, mert azért elkerültünk a harmadik fordulóban három olyan csapatot, amelyekkel szemben bizony nehéz dolgunk lenne. Biztos vagyok benne, hogy a románok nagyobb erőbedobásra készítenek bennünket, mint a dánok, hasonlóan nagy csatára számítok, mint az első fordulóban a csehszlovákok ellen, ahol is óriási csatában harcoltuk ki a továbbjutást. Esélyeinket növeli, hogy sérültjeink tavaszra rendbe jönnek, és így már a legerősebb összetételben léphetünk pályára.

– A hazai bajnokságban a nagy rivális, a Rába, jelentősnek tűnő előnyt szerzett a VÁEV-vel szemben. Úgy tűnik, egy kupasiker jelenhet a veszprémiék számára némi gyógyírt, hiszen a Rábának jóval nehezebb dolga van a BEK-ben.

– Van abban igazság, amit mond, de ha nem sikerül a nagy riválist, a kétszeres bajnok győrieket leszorítani idehaza a trónról, akkor nem lehetünk maradéktalanul elégedettek.

B. Gy.

... hogy ne legyenek „kétezres” edzők

Elvenni abból, ami megvan

Amikor az utánpótlás-nevelés helyzete, a mostani mélypontról történő elmozdulás lehetőségei kerültek szóba a rádió „Össztűzben” című, futballról szóló műsorában, a kérdésözönt álló MLSZ-elnök, dr. Laczkó Mihály sem tudott más – már az eddig ismert – frázisokon kívül újat, előrevívót mondani. Bár az, hogy az MLSZ a közeljövőben minden megyében szakfelügyelők beállítását tervezi és bérüket fizeti is, ez már valami a múlt retorikájához képest, de ettől még nem fog változni semmi. Mert több megyében, legyen az a szakfelügyelő bármennyire képzett, egyszerűen nem állíthat követelményeket, mert ott tartunk, hogy örülni kell – már NB-s szakosztálynál is –, ha az utánpótlás legalsóbb szintjein van egyáltalán ember, lelkes társadalmi munkás, aki bruttó 2 ezer forintért hajlandó ezt a munkát csinálni.

Az utánpótlás-nevelés keményen pénzkérdés is! Közhely, de igaz, amíg nem tudjuk megfizetni a lent dolgozó edzőket, addig a képzésben nem történik minőségi előrelépés. Bár, véleményem szerint attól varázsütésre még

nem változnának a dolgok, ha a jövő hónaptól az utánpótlás edzők bére minimum nettó ötezer forintra emelkedne, hiszen ettől automatikusan még lelkesebbé és ügybuzgóbbá váló utánpótlás-edző nem igazodna el jobban a korosztályos képzés – ha komolyan vesszük! – rejtelmeiben. De a feltételezeten szintén lelkes beiktató szakfelügyelő sem kísérheti figyelemmel – napra, hétre készen – egy-egy megyében az edzőmunkát.

De belátható időn belül emelkedik-e az utánpótlásban dolgozók bére, ezáltal a megbecsültsége? A politikai rendszerváltás megoldja-e ezt a finansziális gondot? Ezt senki sem láthatja előre. A Laczkó-féle MLSZ tenniakarását ebben a fajsúlyos kérdésben – úgy érezzük – nem lehet megkérdőjelezni, ebből a rossz futballból is (nyereséggel kecsegtető dél-amerikai túra) megpróbál hasznot húzni és azt visszajuttatni a műhelyekbe. Számítógépek bevetésével csökkenteni kívánja a futballadminisztráció költségeit, s a megtakarítást a szakmára fordítani. De ebből együttvéve sem jön össze az a

több száz milliós tétel, ami a nyugati típusú utánpótlás-nevelési rendszer tárgy- és személyi feltételeinek megteremtéséhez kell. (Sokat segíthetett volna a világbajnokságra való kijutásért járó 70 millió körüli összeg, feltéve, ha ezt a gyerekek képzésére fordítják.)

A tőke és a csodavárás nem túl kecsegtető helyzetben lenne (van) egy átcsoportosítással létrehozható belső tartalék, ami a mai futbalcsinálók (?) körében minden bizonnyal nagy fölzúdulást, mi több sztrájkot váltana ki. El lehetne venni ezeket az NB-I-ben és az NB II-ben a magyar átlagkeresetekhez képest jól fizetett első csapatnál dolgozó edzők, játékosok különböző juttatásaiból, amelyekből aztán követelményeket támasztva lehetne megbecsülni azokat a „kétezres embereket”, akikről a focitársadalom csak úgy lesajnálva beszél.

Hja, hogy ez még momentán túl drasztikus, eltér a társadalmi gyakorlattól...?

Bálint Gy.

Nagy kérdések, nagy válaszok

Tizenkét derby az olasz repülőjegyért

1988. május 21.: Észak-Írország – Málta 3-0. Ezzel a találkozóval kezdődött meg a 12. labdarúgó világbajnokság európai selejtező-sorozata Európában. A küzdelmekben (hét csoportban) 32 nemzet futballválogatottja vett részt. Ennél eggyel több volt a nevezettek száma. A harmincharmadiknak, Olaszországnak a rendező jogán nem kellett kvalifikációs csatákkal bíbelődnie, Azeglio Vicini itáliai szövetségi kapitány jószerevével 1986 óta csakis 1990 nyarára összpontosíthat, készítheti fel válogatottját. Szerdán még számos nyitott kérdés vár válaszra az öreg kontinens 7 selejtezőcsoportjában.

Európából Olaszországgal együtt 14 válogatott vehet részt a Mondiale 24-es fináléjában. A szerdai fordulóban valamennyi csoportban rendeznek összecsapásokat, szám szerint tizenkettőt. Az utolsót, a tizenharmadikat majd szombaton (Toulouse, 20.30 óra: Franciaország–Ciprus) bonyolítják le. Ami bizonyos, akik – ha török, ha szakad – megváltották az Olaszországba érvényes repülőjegyet: 2. csoport: Svédország, Anglia – 5. csoport: Jugoszlávia – 6. csoport: Spanyolország – 7. csoport: Belgium. Igen, a jelenlegi sorrend, a papírforma és az eddig történetek azt sugallják, a 3. csoportban a Szovjetunió is finalista, nem sok félnivalója lehet Hollandiának és az NSZK-nak (4. csoport), Skócia is ünneplésre készülhet (5. csoport), a 6. csoportban Írország kieséséhez a ritka balszerencsénél is több kell, s a 7. csoportban Csehszlovákia is csak katasztrofális vereséggel eshet el az Olaszországi fellépés nemes lehetőségétől.

Am a mai futballban sok minden

megeshet! Ami bizonyos, az a kiírás. Európában 4 olyan csoport van, ahol öt válogatott küzdött meg egymással, a csoportonkénti első kettő jut döntőbe. A három négyes csoportból az első gond nélkül lépnek tovább s a második helyezettek pontszámát, gólkülönbségét összevetve a hátról kettő jut el Itáliába. És itt egy nagy kérdés: ha a sportszerűség a 3. csoportban úgy diktálta, hogy a szovjet – török és osztrák – keletnémet selejtezőket egy időre kell kezdeni, akkor a négyes csoportok második helyeit eldönthető, a továbbjutás szempontjából papíron fontos nyugatnémet – walesi, illetve román – dán mérkőzések kezdési ideje között miért van jelentős különbség? Az 1. csoportban Románia és Dánia is lehet csoportmásodik. Ők Bukarestben 13 órakor kezdenek. Minden bizonnyal az NSZK is második lesz Hol-

landia mögött, mégis 20 órakor játszik válogatottjuk. Úgy, hogy Franz Beckenbauer szövetségi kapitány játékosai már tudják a bukaresti összecsapás végeredményét...

A hét európai csoportban a 12 szerdai mérkőzés

1. csoport: Románia – Dánia (13 óra), Görögország – Bulgária (17)

2. csoport: Albánia – Lengyelország (14)

3. csoport: Ausztria – NDK és Szovjetunió – Törökország (mindkettő 18)

4. csoport: NSZK – Wales, Hollandia – Finnország (mindkettő 20)

5. csoport: Skócia – Norvégia (21)

6. csoport: Spanyolország – Magyarország és Málta – Írország (mindkettő 15)

7. csoport: Portugália – Csehszlovákia (22), Svájc – Luxemburg (19.30)

Alvics-ügyben ismét halasztás

A harmadik tárgyalási napon sem hoztak ítéletet abban a büntetőügyben, amelynek harmad- és negyedrendű vádlottja két volt válogatott ökölvívó. Alvics Gyula és Urszán Béla személyi szabadság megsértésének büntette, önbíráskodás és könnyű testi sértés vétsége miatt került a Komló Városi Bíróság elé. A keddi tárgyaláson a megidézett hét tanú közül csak négy jelent meg, így meghallgatásuk után elnapolták a tárgyalást. Folytatás: jövő kedden.

Profi bokszt

Mike Tyson, a profi nehézsúlyú ökölvívó-világbajnok január 20-án lép a kötélek közé címe megvédéséért a kanadai Donovan „Razor” Ruddock ellen. A hírt Don King, Tyson mérkőzéseinek szervezője jelentette be New Yorkban. Az amerikai világbajnok és kanadai kihívója eredetileg november 18-án mérkőzött volna meg, de az összecsapást Tyson vírusos megbetegedése miatt el kellett halasztani.

Köszöntjük

Albert és Lipót nevű

olvasóinkat.

Albert a német Albert névből származik, ez pedig az Adalbert német rövidülése. Jelentése: nemes, fényes.

Lipót eredetibb formájában Leopold. Ez a germán Liutbald egyik változata, s azt jelenti „merész a népben, a hadseregben.” Annak, hogy a magyarországi zsidóság körében korábban oly népszerű volt a név, az lehet a magyarázata, hogy II. Lipót (1790-1792) meghagyta, illetve megerősítette a II. József felvilágosult uralma alatt kapott jogait.

A Nap kél: 6.48 órákor
nyugszik: 16.09 órákor

A Hold kél: 17.37 órákor
nyugszik: 9.51 órákor

Megerősödő szél

Megerősödik az északi, északnyugati szél, a köd megszűnik. A felhőátvonulásokból elszórtan várható fűző zápor, főként északon és északkeleten hózápor. A hőmérséklet hajnalban -2 és 3, a legmagasabb nappali hőmérséklet 4 és 9 fok között várható.

Pozsgay-biztatás a vállalkozóknak

Djkiosztással kezdődött a vállalkozói anként kedden a MOM művelődési házában. Pozsgay Imre államminiszter átadta a „Kiváló vállalkozás 1989” címet tanúsító oklevelet azon tíz vállalkozás vezetőjének, amelyeket az idén a legeredményesebbnek ítélte a VOSZ zsűrije. Pozsgay Imre a díjak átadását követően a jelenlegi gazdasági körülmények ellentmondásosságára hívta fel a figyelmet. Mint mondta, a vállalkozókedvet az utóbbi évtizedekben visszaszorította a bürokrácia, az elosztásos rendszerben nem volt hajtóerő – s a helyzet, a lehetőségek csak lassan változnak. A kilábalás sürgős, ám a válságot enyhítendő rövid távú intézkedések nem mindig találnak egyetértésre a vállalkozók körében. Az államminiszter utalt külföldi tárgyalásaira, s azok tapasztalatait kedve-

zőnek ítélte. Véleménye szerint a külföldi tőke célirányos hazai felhasználása segítheti a vállalkozói középosztály kialakulását, s a külföldi partnerekben megvan a hajlandóság az együttműködésre. A magyar vállalkozók esélyeit a külföldi partnerek szemében az is növeli, hogy a világon számos sikeres magyar vállalkozó van. Egyébként ők is együttműködnének a legkülönbözőbb formákban a hazai vállalkozókkal. Az államminiszter végezetül leszögezte: a vállalkozás kreatív tevékenység; arra nem lehet számítani, hogy az elbocsátott gyári munkások általában vállalkozók lesznek, akik azonban rendelkeznek a szükséges képességekkel, azok kiválhatnak. Mindez viszont felveti a képzés, oktatás kérdését; ennek megoldása a kormány feladata.

Hátrahagyott NDK-gépjárművek sorsa

Az 1989. szeptember 11-én életbe lépett kormánydöntés előtt, illetve után Magyarországról az NSZK-ba távozott NDK állampolgárok által hátrahagyott személygépkocsik, lakókocsik, utánfutók és motorkerékpárok – mint vámárúk – a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága intézkedéseinek következtében részben vámfelügyelet alá kerültek. Így 660 személygépkocsi, 47 motorkerékpár, 36 lakókocsi és 18 utánfutó került vámfelügyeleti zárolásra. Arra nem lehet számítani, hogy az elhagyott járművek tulajdonosai gondoskodnának azok kiváltásáról és elszállításáról. A magyar vámzservek ezért a jelentkező tulajdonosoknak a gépkocsikat – a költségek megtérítése után – legkésőbb 1989. november 20-ig adják ki. Ezt követően a vámárúként tárolt gépkocsikat értékesítik. A befolyt vételárból a vám, a szállítási és a tárolási költség levonása után fennmaradó összeget zárolt forintszámlán helyezik el.

A kopasz és a lágerkurva

Világpremierre készül a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház: Alekszandr Szolzsenyicin *A kopasz és a lágerkurva* (A köztársaság igazsága) című drámáját mutatja be november 20-án térszínházi körülmények között. A darabot Tömöry Péter rendezi. A főbb szerepeket Barbinek Pétert, Farkas Ignácot, Balogh Tamást, Zalányi Gyulát és Segesvári Gabriellát láthatja majd a közönség. A színháztól kapott tájékoztatás szerint a bemutatóra Alekszandr Szolzsenyicint is meghívták. A próbák során elbeszélgetett a színészekkel Rózsás János, Szolzsenyicin egykori rabtársa, aki éveket

töltött abban a vasöntő munkatáborban, ahol a darab játszódik. Rózsás János visszaemlékezései hamarosan könyv alakban is megjelennek.

A valóság és a színház Zalaegerszegen létrejött, nem mindennapi találkozásán a színészek azonban már előre és első kézből tájékoztatást kaptak többek között arról, hogy a darab minden egyes szereplője valós személy s azokról a cselekedeteik háttérben lévő történésekről, körülményekről, amelyet csak szemtanú érzékeltet-

„Kezdj el élni – dohányfüstmentesen!” jelszó jegyében az Országos Dohányfüstmentes Egyesület és a Szakszervezetek Országos Tanácsa a dohányfüstmentes világnap alkalmából nyílt rendezvényt tart november 17-én 16 órától Budapesten, a SZOT székház IV. emeleti tanácstermében.

A program 16 órákor életvezetési tanácsadással kezdődik a dohányzásról leszokni akaróknak. Ezt követően 17 órákor Keszytis Ferenc grafikus és festőművész olajfestmény és tűzománc-kerámiáinak, valamint dr.

Rác Rozália kerámiáinak kiállítását nyitja meg Pusztai Ferenc művelődési államtitkár.

Az ünnepi műsor 18 órákor kezdődik, az est háziasszonya és szerkesztője Szép Ilona előadóművész, a műsort Bánffy György színművész, az egyesület alapító tagja nyitja meg. A műsorban közreműködik Gencsy Sári, Kibédi Ervin és Szabó Miklós érdemes művész, a Százszorszép citeraegyüttes és sokan mások. A világnapi megemlékezést dr. Botta Ádám tartja.

Meghalt Davis

Két nappal azt követően, hogy szándékosan elgázolták, Montrealban hétfőn elhunyt Victor Davis, az olimpiai bajnoki címmel is büszkélkedő 25 esztendőes kanadai úszó.

– Azt szeretném, ha úgy emlékeznének rám, mint minden idők legnagyobb mellúszójára – nyilatkozta egy alkalommal a tengerentúli sportoló.

Ahhoz nem férhet kétség, egyike volt a szám legjobbjainak.

UFÓK A LÁTHATÁRON

Ámbár a materializmus dogmatikusai az utolsó tőltenyig védik e földi világ létét és kialakulására felállított axiómáikat: amely „hitük” szerint évmilliók során kialakult benső (földi) fejlődési folyamatok eredménye.

Az európai kultúra alapjait képező ógörög és óegyiptomi civilizációk – óriási fejlettségük ellenére – érdekes módon sokkal nyitottabbak voltak a földöntúli világok létének elismerésében: feltehetően nem véletlenül népesítették be a földrajzi térséget, amelyben éltek – évezredekben át ragyogó „isten” alkotásokkal.

Az egyistenhit későbbi bálványromboló prófétái – minden pásztori elhivatottságuk és tiszteletre méltó puritánosságuk ellenére – is megte-mertették a jó és rossz „származás” arkangyalait – akik tetszésük szerint közlekednek térben és időben.

Semmi esetre sem a véletlen műve az, hogy az ismeretlenség homályába vesző emberi eredetre vonatkozó – sok tízezer nemzedék által továbbadott – ősi legendák „műtárgyak” és a világ rejtekhelyein feltárt, a technika akkori elképzelhető fejlettségi szintjét messze meghaladó alkotások „idegen” – mondjuk ki nyíltan – netán földöntúli lények „közreműködéséről” – vallanak: s ezek létezését és felsőbbrendűségét a távoli ősök a természetű jelenségek közé sorolták.

Napjainkban persze ez nem megy ilyen könnyen, annak ellenére sem, hogy a tudomány mai állása mellett: a felsőbbrendű civilizációk létezése nem tabutéma többé! – A legutóbbi szovjet területen történetekre az ottani tudósok egy része tapasztalati tények alapján is pozitív módon reagált, mások begubóznak – míg az elvűbb materialisták egyszerűen nem néznek oda!

Hargitai István

Összetűzés a szmog miatt

Rendőrség oszlatta fel az észak-csehországi Teplicében hétfőn azt a tüntetést, amelyet az észak-csehországi város és környéke több mint ezer lakosa tartott a súlyos levegőszennyezés, a növekvő szmogveszély ellen. Teplicében már napok óta tartanak hasonló tüntetéseket. A tüntetők öttagú küldöttségét hétfőn fogadták a városi tanácsban. Utána a rendfenntartó erők távozásra szólították fel a tömeget, majd „a közlekedést akadályozó tüntetőket kiszorították a térről”. A résztvevők többsége ezután a járási pártbizottság elé vonult, ahol a tüntetők és a rendőrség összetűzött, mert a tömeg megpróbált behatolni a pártbizottság épületébe. A környékbeli vegyi és más ipari létesítmények miatt a téli időszakban gyakori a szmogriadó. Súlyosabb esetekben még az utcán való közlekedést is leállítják és gyakorlatilag megbénul az élet a térségben. A környezetvédők minden erőfeszítése ellenére sem javult a helyzet, és a végső elkeseredettséggel viete végül az embereket az utcára.

– Guti Ferenc és Meiszter Kálmán festőművészek alkotásaiból nyílt kiállítás hétfőn este a METRÓ-klubban, Budapesten. Az ünnepélyes megnyitón Palotás János, a József Attila Gimnázium igazgatója mondott köszöntőt. Az érdeklődők november 20-ig nézhetik meg az alkotásokat, melyek közül választhat a Budapesti Művészbarátok Egyesületének, illetve a Sportfogadás magazin pályázata művészeti különdíjának nyertese.

Új oktatási létesítményt épített Budapesten a Magyar Posta. A 150 millió forintos költséggel megvalósítandó intézmény alapkövetelményeire kedden került sor. Az átadást jövő év augusztus 31-re vállalta a Könnyűipari Szerelő és Építő Vállalat (KIPSZER). A távközlési rendszer fejlesztése miatt egyre nagyobb szükség van arra, hogy a dolgozók megtanulják a korszerű technika kezelését. A mintegy 3000 négyzetméternyi hasznos területű épületet modern távközlési laboratóriumokkal, speciális oktatási eszközökkel szerelik fel.

Az Erdélyi Alapítvány felhívása

Otthonukat elhagyni kényszerülő magyar testvéreink megsegítésére Szentendrén 1989 júniusában létrehoztuk az erdélyiek letelepedését segítő alapítványt.

Az alapítvány célja területi hatókörén belül (Szentendre) a Romániából menekültek letelepedésének segítése, lakáshoz juttatásuk előmozdítása. Alapítványunkat kuratórium működteti, tagjai az alapító szervezetek képviselői:

- Baptista Egyház, Szentendre,
- Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt szentendrei szervezete,
- Hazafias Népfront szentendrei bizottsága,
- Magyar Demokrata Fórum szentendrei szervezete,
- Magyar Szocialista Párt szentendrei bizottsága,
- Református Egyház, Szentendre,
- Római Katolikus Egyház, Szentendre,
- Szentendrei Petőfi Kulturális és Hagyományörző Egyesület,
- Városi Tanács Műszaki Osztály, Szentendre.

A kuratórium arra törekszik, hogy tevékenységének az ország más területein is példaértéke legyen. Széles körű propagandát fejt ki annak érdekében, hogy a lakosság megértéssel fogadja és támogassa az alapítvány céljait.

Az alapítvány nyitott, közcélú, melyhez bárki csatlakozhat – pénzeszközzel, vagyoni vagy szellemi munkával –, aki az alapítvány célját magáénak vallja.

A hozzájárulásokat a 311-883-3119-9900 Kisvállalkozási számlára lehet befizetni, OKHB Rt. Szentendre.

A felajánlott összeg az adóalapból levonható.

Levélcímünk: Erdélyi Alapítvány 2000, Szentendre, Vasúti villasor 55.

Megjelent a Magyarok

című folyóirat 6. száma!

Az évfordulók jegyében komor tartalommal, izgalmas témákkal: október 6. és október 23. szellemében. Illyés Gyula, Kassák Lajos költeményei a zsarnokságról, elfeledettnek hitt szerzők és sorok az 56-os forradalomról, köztük Sinka István 56-os versei. Bevezetőt Medvigy Endre írt hozzá.

Szabó Lőrinc, Tamási Áron forradalmat üdvözlő gondolatai, Timár Máté „A Lord” című regényének részlete, amit Gimes Miklós emlékének jegyzett.

Pomogáts Béla Tizenkét nap című tanulmányában az „irodalomunk az 1956-os forradalomban” témakörben ad áttekintést. Visszaemlékezések az 1956. december 12-i egri sortűzre szemtanúk, nyugalmazott orvosok és a hivatalos közlemény tükrében.

Természetesen állandó téma az erdélyi kisebbség sorsa és a Magyarok 6. számában is levélbontás. Vélemények, üdvözlő sorok Békéscsabáról, Honoluluból, Párizsból, Washingtonból, Montreálból, Bécsből.

Keresse Ön is a Magyarokat!

APRÓHIRDETÉS

Gépjárműtechnikus állást keres Tolna megyében. „Minden megoldás” jellegre kiadónkba.

Horoszkóp alapján tanácsadás életvezetésre, problémamegoldásra, párkapcsolatra. Személyes fogadás időpontjának megbeszélése az 1-155-393 telefonszámon.

Antik, kisméretű írósztalt vennék reális áron. Telefon: 1-155-393.

Szekszárd, Ságvári u. 8. szám alatt kétszintes, 4 szobás lakás eladó. A szennyvíz és a víz rendezetlen.

Biohumuszgilliszta előnyös feltételekkel, OTP-hitelre is kapható. Érdeklődni: egész nap Tolna, Alkotmány u. 48. Telefon: (74) 40-300/26 munkaidőben.

Törpeharcsa folyamatosan kapható a Czikk halasüzletben.

Ötvenes, középmagas, nyugdíjas tanár keresi azt a jó megjelenésű, arányos testalkatú, barna vagy fekete hölgyet, aki szerető, megértő társa lenne. Bemutatkozó levelet a kiadóba vár „Öszinte szeretet” jellegre.

Szekszárdon, Wesselényi utcában kétszobás, erkélyes, összkomfortos lakás eladó, 18 ezer forint/m². Érdeklődni: 12-260 telefonon, vagy Gróf Pál u. 2. IX/27.

Nemesincsilák felszereléssel, táp-, homokbiztosítással, legelőnyösebb kedvezménytel tenyésztőnél eladók, előjegyezhető. Élő állat vagy prém-visszavásárlás megoldott. Ugyanott többszörös győztes szülők-től doberman és hasky (szibériai szánhúzó) kiskutyák. Érdeklődni: Várly, Szálka, Kossuth u. 71/a, vagy 74/16-382-es telefonon.

Szálkán, kb. 60-80 m²-es helyiség víz, villany (3 fázis) és fűtési lehetőséggel hasznosításra kiadó. Érdeklődni: Várly, Szálka, Kossuth u. 71/a, vagy a 74/16-382-es telefonon.

64 m²-es, háromszobás lakás eladó. Szekszárd, Béni B. u. 93. VI/19. Érdeklődni: egész nap, Farkas Attila.

Sítanfolyamok a Magas Tátrában – kedvező áron – kicsiknek és nagyoknak osztrák sídiplomával rendelkező oktatókkal. Bővebb felvilágosítás: Szekszárd, Wesselényi u. 2. szám alatt, hétfőn, szerdán és csütörtökön 16-17.30-ig.

Eladó IV. emeleti tetőtér-beépítéses lakás, 3 szoba + 2 lakóelőtér, 104 m². Érdeklődni mindennap 16 óra után. Kern, Paks, Tánácsics u. 22. Telefon: (75) 11-379.

Eladó 1 éves 126-os Polski Fiat. Érdeklődni: a (74) 16-277-es telefonon, vagy Szekszárdon, a Halász-féle autógyártnökségnél.

Lottózók! Hozamában verhetetlen lottóvariáció! 45 szám 295 szelvényen! 6 csoportból 3 favorizált szám kihúzásakor már garantált 5-ös találat, 4-nél 6-os eséllyel! Ára: 430 forint.

Ötösötthöz hasonló szerkesztéssel, 45 számos, 297 szelvényes lottóvariáció! 5 csoportból kihúzott 5 szám (2 favorizált) garantáltan 4-es találatot biztosít! Ára: 450 forint.

Totózó! 0.13.0-5.8.0 indexre, 395-8240 forint befizetésre, vezetéses totókulcsok! Már 2 vezetésnél garantált 13-as találat! Ára: 420 forint. Megrendelés csekken vagy utánvétellel. Fehér Gábor, Pécs 7634 Kővirág 37.

Hirdetését telefonon is feladhatja

Budapest	141-4655
Pécs (72)	41-580
Szekszárd (74)	16-277
Dombóvár (74)	66-779
Paks (75)	11-173
Tolna (74)	40-476
Gerjen (75)	37-060

Megrendelőlap

Megrendelem a DÁTUM c. napilapot

...példányban és kérem, hogy a következő címre kézbesítsék.

A megrendelő neve:.....

Címe: (város, kerület, utca, ltp. emelet, ajtó):.....

Az előfizetés díja egy hónapra: 200,— Ft,

negyedévre: 600,— Ft,

fél évre: 1200,— Ft,

egy évre: 2400,— Ft.

mely az előfizető személyét 1989. december 31-ig feljogosítja díjtalan lakossági apróhirdetés igénybevételére.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem ki.

aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül az alábbi címre adják fel:
Vidéken: Postahivatal, helyben
Budapest: Hírlapelőfizetési és Lapellátási Iroda (HELIR)
Budapest, XIII. Lehel u. 10/a.

DÁTUM

Bevizsgultam

Nem, Tisztelt Olvasó, nincs semmi baj, még addig sem lesz, amíg megtudja a fenti szörnyszülött szó jelentését. Ez azonban már csak kisunokája annak a torz-laknak, amelyet az Országos Kereskedelmi és Piaci Főfelügyelőség, valamint az Építésiügyi Minőségellenőrző Intézet közösen használ, s így hangzik: bevizsgált. Nyilván töpörödött agyammal tulajdonítható, hogy én inkább a megvizsgált szemetem – főleg akkor, ha értelme, eredménye van –, de ezzel együtt máig sem tudom, mit jelent ez a szó. (Talán valami olyat, hogy megnézik valaminek az alkalmaságát.)

Az én szörnyszülöttem azt fejezi ki, hogy a bevizsgálás elmaradásán izgulni kezdtem, egyre több és több dolog jutott eszembe, míg nem aztán bevizsgultam. Megrettenem attól, mennyi mindent szerelhetnek be úgy egy lakásba, hogy bizonyos idő után tetemes kárt okozhat: elörhethet a cső, elázhat a lakás, fölkarcolhatja bőrodot az üvegszál-erősítésű műanyag fürdőkád, s lehetne még jócskán sorolni, mennyi bajom lehet. S mindez miért? Mert nem gondoskodtak a forgalmazók a bevizsgálásról. S ennek vajon mi az oka? Csupán annyi, hogy ezeket az árakat külföldről hozták be, aztán fölhasználás előtt nem rohantak az OKPF meg az EMI illetékeseihez. Most persze szigorú irgumburgumban részesítik a jóhiszeműnek vélhető importőröket. Nem tudom, lenne-e ugyanennyi jóindulat pennük, ha valamelyik hazai magáncég gyártmányairól derülnének ki hasonlók. Ok, igaz, még rosszhiszeműen sem tehetnének ilyesmit: bevizsgáltatási kötelezettségük van. Csak nekik. Hát ezen vizsgultam én be...

Töttös Gábor

Nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott kedden a szófiai magyar kulturális intézetben „a legújabb kori magyar történelem néhány kérdéséről” – napjaink bonyolult politikai helyzetéről – Ormos Mária történész, a pécsi Janus Pannonius Egyetem rektora, az MSZP elnökségének tagja. A bolgár értelmiség jeles képviselővel is találkozott a magyar vendég. Blaga Dimitrovával, az egyik legnevesebb költővel, a független értelmiségi szerveződéssel szemleli vezetőjével, Nevena Sztefanovával, aki a magyar irodalom avatott tollú tolmácsa (6 juttatta el Budapestre a „Galsznoszt-klub”-nak a Hittelben megjelent dokumentumait) Alekszander Milanovval.

Liechtenstein – a nagyherceg halála

Hosszas betegség után 83 éves korában elhunyt II. Ferenc József, Liechtenstein nagyhercege. Hétfőn éjszaka egy svájci kórházban érte a halál a világ legrégebbi uralkodóját, aki 51 évig ült országának hercegi trónján. II. Ferenc József, a Habsburg-házi, Szarajevóban meggyilkolt Ferenc Ferdinánd unokája, 1906-ban született Ausztriában. Uralkodásának kezdetén – amely időben egybeesett az Anschluss-szal, Ausztria német bekebelezésével – náci fenyegetéssel kellett szembenéznie, de sikerült kivívnia a kis ország semlegességét. Uralkodása alatt az egykor szegény, alig 160 négyzetkilométer területű, 28 000 lakosú miniatűr állam virágzó adómenedék lett, egyike azoknak az államoknak, amelyekben a legmagasabb az egy főre jutó nemzeti jövedelem.

Tudományos emlékülést tartottak kedden Martonvásáron, az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében az intézmény alapításának 40. évfordulója alkalmából.

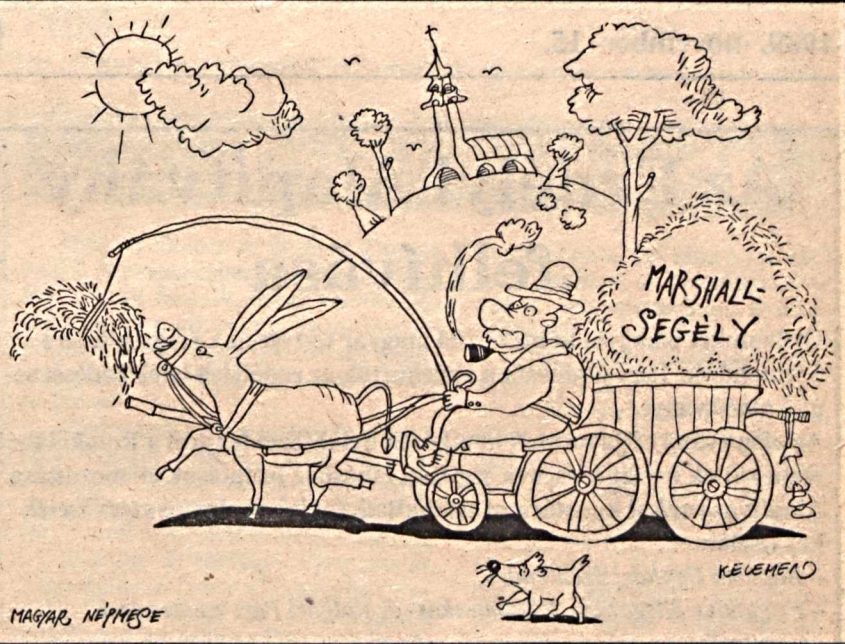
Az ülésen az intézet négy évtizedes munkájáról, a biológiai alap kutatásokról és az intézet kísérleti gazdaságának eredményeiről hangzottak el előadások.

Egybehangzó értesülések szerint le kellett mondani az európai Ariane-rakéta december 13-ikára tervezett indítását. A raktétának két japán távközlési műholdat kellett volna pályára állítani, ám most kiderült, hogy az egyik műhold Kaliforniában gyártott berendezéseiben a San Franciscó-i földrengés helyrehozhatatlan károkat okozott. Az idő rövidsége miatt lehetetlennek bizonyult egy új berendezés beszerzése. Mivel a másik műhold gazdája nem hajlandó fedezni a megnövekedett költségeket, így Ariane-rakétát legközelebb jövő januárban indítanak útnak.

Szerencsétlenség ért kedden reggel egy Magyarországra tartó osztrák kirándulóbuszt. A jármű harmincegy stájerországi turistát vitt volna egy napos látogatásra Győrbe, de nem sokkal elindulása után, még a Stájer tartomány területén, sűrű ködben haladva egy lejtős és síkos útszakaszon megfarolt, majd többször átfordulva lezuhant az országúti töltésről. Négy utasa életét veszítette, a többiek pedig – köztük a busz vezetője is – kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek.

– Megkezdődött a KGST Fűtő- és Nyersanyag-egységműködési Bizottságának 3. ülése kedden Balatonfűréden. A háromnapos tanácskozáson valamennyi KGST-tagország képviselti magát.

Részletesen foglalkoznak a tagországok e témakörre vonatkozó tudományos, műszaki fejlesztési programjaival és áttekintik az együttműködés további feladatait.

MAGYAR NÉPMŰVÉSZ

Az Ellenzéki Kerekasztal nyilatkozata

Az Ellenzéki Kerekasztal 1989. november 8-i ülésén úgy határozott, hogy a volt MSZMP idején költségvetési részesedéséből a működő pártok támogatására elkülönített 100 milliós összeg felosztása kérdésében a következő javaslatot teszi:

1. Igényjogosultnak az a politikai párt tekintendő, amelynek tervezete és működése megfelel az Országgyűlés által elfogadott párttörvényben támasztott követelményeknek.

2. Az igényjogosultság mértékét az egyes szervezetek 1989. november 1-én fennállott taglétszámának arányában kell megállapítani.

3. Azok a politikai pártok, amelyeknek tagnyilvántartása még nem teljesen rendezett, lehetőséget kapnak arra,

hogy két-két vezetőségi tagjuk – közlésük helytálló voltáért büntetőjogi felelősségét írásban vállaló – olyan nyilatkozatával helyettesítsék ideiglenesen a pontos adatszolgáltatást, amely (legfeljebb 10-20 százalékos hibahatár leszövegzésével) becsült adatot nyújt szervezetük taglétszámáról.

4. Valamennyi támogatásban részesülő pártnak mielőbb, de legkésőbb 1990. január 31-ig lehetővé kell tennie a bejelentett (általában pontosan meghatározott, illetve általa megbecsült) 1989. november 1-ei taglétszám személyi adatokra is kiterjedő nyilvántartásának a Legfőbb Állami Számvevőszék részéről történő ellenőrzését.

Ellenzéki Kerekasztal

Magyar filmek Franciaországban

Szerdától szerepel a párizsi mozik műsorán Enyedi Ildikó fiatal magyar rendező filmje, „Az én XX. századom”.

A cannesi fesztiválon Arany Kamera díjat elnyert alkotás, amely azóta megkapta a legjobb női rendezőnek kijáró díjat is egy másik francia filmfesztiválon, az elmúlt napokban több bemutatón is szerepelt. A Párizs mellett a Courneuveben rendezett magyar filmhéten Enyedi Ildikó és a film főszereplője, Dorothea Segda jelenléte-

ben vetítették sikerrel. Ugyancsak szerepelt a francia főváros közelében lévő Le Blanc-Mesnil magyar filmbemutatói között, legutóbb pedig a jövődi francia humanitáris képzésének központjában, az École Normale Supérieure-ben mutatták be. A két magyar filmbemutatón egyébként több más alkotást is vetítettek, egyebek között Jancsó Miklós, Mészáros Márta, András Ferenc, Lugossy László, Szabó István, Kósa Ferenc és Huszárik Zoltán alkotásait.

A kismamaklub első összejövetelét november 15-én, 10 órakor tartja Bonyhádon a városi művelődési központban. A minden hónap harmadik szerdáján jelentkező foglalkozáson ez alkalommal a terheség alatt bekövetkező élettani változásokkal ismerkednek a résztvevők. A jövőben pedig számos, szüléssel kapcsolatos kérdéseikre is választ kapnak majd a kismamak.

Holnap számunkban olvashatják

a további

kisgazda

karriertörténeteket

Kiadja a Dátum Rt. magánkiadásban. Főszerkesztő: Bába Iván. Főszerkesztő-helyettesek: Czákó Sándor és dr. Töttös Gábor (külpolitika). Olvasószerkesztő: Kis Pál István (belpolitika). Rovatvezetők: Bálint György (sport), Szávai Géza (kultúra), Takács Zsuzsa (szociálpolitika). Külföldi tudósítók: Szalai Attila (Varsó), Zirkuli Péter (Párizs), dr. Vezényi Pál (Zürich), Vigh József (Toronto). Felelős vezető és kiadó: dr. Károly István. Szedés és tördelés: Babits Kiadó. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 7100 Szekszárd, Bajcsy-Zsilinszky u. 7. Tel.: 74/16-277. Fax: 74/15-275. A budapesti iroda címe: 1023 Bp. Harcsa u. 2. Tel.: 11-52-744. Nyomja az Athenaeum Nyomda Budapest VII., Lenin krt. 7. Felelős vezető: Szlavik András vezérigazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Elfizethető bármelyik hírlapkiadó postahivatalnál, a kézbesítőnél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A. közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Elfizetési díj: egy hónapra 200 Ft, negyedévre 600 Ft, félévre 1200 Ft, egy évre 2400 Ft. Indexszám: B/PNL/31/TO/1989. ISSN-szám: 0864-9170.